1 НОЯ 1991

Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 204 (10.200).

1991 йил 22 октябрь сешанба

Баҳоси 8 тийин.

Вилоят ижтимоий–сиёсий рўзномаси

ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ ШАРТНОМА ИМЗОЛАНДИ

МОСКВА, 18 октябрь. (ТАСС махсус мухбири). Саккиз республика раҳбарлари бугун Кремлда Суверен Республикалар иқтисодий ҳамкорлиги тўғрисидаги шартномани имзоладилар. Унинг мақсади — мамлакатни тангликдан олиб чиқиш, халқ хўжалиги алоқаларини тиклаш, ишлаб чиқариш таназзулини тўхтатиш ва пул тизимини изга солиш юзасидан ҳамкорлик қилиш учун барча республикаларга умумий негизни яратишдан иборат.

Катта Кремль саройининг Георгий залида шартномани: Арманистондан — Республика Президенти Левон Тер-Петросян, Белоруссдан — Олий Кенгаш раиси Станислав Шушкевич, Қозоғистондан — Республика Президенти Нурсултон Назарбоев, Қирғизистондан — Республика Президенти Асқар Акаев, Россиядан — Республика Президенти Борис Ельцин, Тожикистондан — Республика олий кенгаши раисининг ўринбосари Акбаршо Искандаров, Туркманистондан — Республика Президенти Сафармурод Ниёзов, Ўзбекистондан — Республика Президенти Ислом Каримов имзоладилар.

Шартномани СССР Президенти Михаил Горбачев имзолаб тасдиқлади.

СССР Президенти бугун Кремлда саккиз республика имзолаган суверен республикаларнинг иқтисодий ҳамкорлиги тўғрисидаги шартномани мамлакат ҳаётидаги «жуда катта воқеа» деб атади. У имзолаш маросимидан сўнг катта Кремль саройининг Владимир залида журналистлар билан учрашувни ана шу сўзлар билан бошлади.

У республикалар бу воқеага «узоқ йўл босиб келганликларини», «катта ғовларни енгиб ўтганликларини» айтди. «Бугун шундай катта қадам ташланиб, ушбу шартнома имзоланган экан, бу жамиятда биргаликда яшаш, муаммоларни биргаликда ҳал қилиш, тангликдан биргаликда чиқиб олиш ва барча халқлар манфаатларини кўзлаб, жўшқин тараққиёт йўлига чиқиб олиш истаги кучли эканлигининг далилидир, мана шу истак олий ҳокимият органлари ва республикалар раҳбарлари тутган йўлда ифодаланмоқда»,— деб таъкидлади СССР Президенти.

Михаил Горбачев журналистларнинг саволларига жавоб қайтариб, шартномага «бошқа республикалар ҳам қўшиладилар». Шу жумладан Украина, Озарбайжон ҳам қўшилади, деб ишонч билдирди, шартномани Молдова раҳбарлари ҳам қўллаб-қувватламоқда. СССР Президенти бу республикалар «вақтни чўзиб ўтирмай шартномага қўшилишлари» учун улар билан музокараларда иштирок этишга тайёр эканлигини айтди. «Украинанинг шартномага эътирозлари бор, эндиликда уларнинг кўпи бартараф этилди, айрим бандларгина қолди, менимча, улар ҳам равшанлаштириладди», деб илова қилди Президент.

Шунингдек, Михаил Горбачев, унинг фикрича, «шартнома амал қилишини, чунки ҳозирги танг вазиятдан чиқишнинг бошқа ишончлироқ усули йўқлигини» таъкидлади. Шартнома бажарилишининг кафолоти, деди у, «аввало барча республикалар ҳозирги танг вазиятдан фақат биргаликда чиқа олишимизни англаб етганликларидадир».

СССР Президенти «жамиятда тотувлик кучайиб бораётганига қарамай», «буни ҳамма сиёсатчилар ҳам англаб етмаганлигини ва сиёсий ўйинни тўхтатмаётганликларини, яна сайловолди кампаниялари муносабати билан қандайдир йўл билан енгил обрў топишга уринаётганликларини» таъкидлади. Лекин олдинда «вазиятни қўлга олиш учун қийин давр, оғир ечимлар, халққа мақбул бўлмайдиган чоралар турибди», деди у. «Аҳил бўлмасак биз вазиятни қўлга ололмаймиз» деб таъкидлади Михаил Горбачев ва «бундан буён ҳам муҳолифлик йўлидан, қаттиқ қарама-қаршилик йўлидан борадиган бўлсак, у ҳолда оғир вазиятга тушиб қоламиз, бундай вазият ортидан фақат фалокат келиши мумкин», деб илова қилди.

Мустақил давлатлар ўртасидаги янги иқтисодий муносабатларнинг янги асоси бор. —Унда «Қаттиққўл марказ йўқ», деди Россия президенти Борис Ельцин. «Бозор муносабатларига ўтиш чоғида ва айниқса ҳозир бизни қийин ва оғир қиш ойлари кутаётган бир пайтда бу жуда муҳимдир»,— деди Россия раҳбари.

РСФСР президенти эҳтиросларга берилмаслик керак, деб огоҳлантирди. Яна 18—20 битим бор, шартномани ижро этиш йўлида ва шу шартномани амалга ошириш учун ана шу битимларни имзолаш керак, деди у. Агар шартнома «ишлайдиган бўлса», деди Россия президенти, «У келгуси йилнинг сентябригача ёки кузигача Россиядаги, мамлакатдаги вазиятни ҳар ҳолда барқарорлаштиришимизга ёрдам беради, шундан сўнг одамлар турмушини яхшилаш уларнинг турмуш даражасини ошириш бошланади». Россия раҳбари шундай бўлишига ишонч билдирди лекин унинг гапларига қараганда ислоҳотларни — молиявий иқтисодий аграр ислоҳотларни юқоридан қуйигача ижория ҳокимият тузилишини ислоҳ этишни тез ва жўшқин амалга ошириш учун одамларга ёқмайдиган, лекин зарур чораларни кўришга тўғри келади.

Қозоғистон президенти Нурсултон Назарбоев имзоланган тарихий ҳужжатдан зўр мамнуният изҳор қилиб шуни таъкидладики, «Ҳозирги вақтда энг муҳими — барча республикалар битимнинг ҳамма бандларини бажаришларидир. Республикаларнинг парламентларида ягона иқтисодий маконни барпо этмай туриб ҳозирги иқтисодий тангликдан ёлғиз чиқа олмаслигимизни, ниҳоят, тушуниб етишлари лозим».

Арманистон иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги шартномани имзолаш йўлини танлаб олди. Арманистон президенти Левон Тер-Петросян Арманистон раҳбариятининг ана шу йўлини изоҳлаб, имзоланган ҳужжат республикалар ўртасидаги сифат жиҳатидан янги муносабатни билдиришини айтди. 74 йил давомида биринчи марта бундай шартномада сиёсий мулоҳазалар ўз ўрнини иқтисодий мулоҳазаларга бўшатиб берди.

РСФСР президенти Борис Ельцин «Шартнома ҳамманинг тенглигига асосланганлигини унинг энг муҳим хусусияти» деб атади. Бу шартнома «Мустақил ва тенг ҳуқуқли давлатлар ўртасида тузилган, бинобарин, уларнинг ўртасидаги муносабатлар ҳам шунга мувофиқ равишда бўлади». У шартнома республикалар, хусусан, жанубдаги республикалар нотенг муносабатларни мустаҳкамлайди, деган таҳминларни рад этди.

Уни Ўзбекистон президенти Ислом Каримов қўллаб-қувватлаб, шартномага мувофиқ «Биз — тенг ҳуқуқли давлатлар — республикалармиз», деди ва «Россия билан бизнинг орамизга ҳеч ким низо сола олмайди», дея таъкидлади.

Қирғизистон президенти Асқар Акаевнинг гапларига қараганда, бугун имзоланган шартнома «Мустақил республикалар ўртасидаги келишувнинг мевасидир, лекин бу демократик келишувдир, бу соғлом фикр ва соғлом ироданинг кўринишидир».

Украина Олий Кенгаши раисининг ўринбосари Иван Плюшч шартномани имзолаш маросимида иштирок этган Украина вакиллари номидан гапириб, «Гўёки Украина «эшикни ёпиб чиқиб кетди» ва ушбу шартномани кўриб чиқишни хоҳламаяпти деган фикрга» қарши гапирди. У Украина бугун шартномани имзолаган республикалар билан икки томонлама шартномаларни тузгандан кейин «Иқтисодий ҳамжамиятга аъзо бўлади ва шартномага, албатта қўшилади ҳамда уни имзолайди, деб «қатъий ишонч» билдирди.

Михаил Горбачев ғарбдаги шериклар эндиликда Совет Иттифоқида ким билан муомала қилиши керак, деган саволга жавоб қайтариб, бу — иттифоқ ва республикалар раҳбарларини бирлаштириб турган давлат кенгашидир, шунингдек давлатлараро иқтисодиёт комитетидир», деди.

Борис Ельцин СССР Президентидан сўнг ушбу фикрни давом эттириб, сўнгги вақтда ғарб иқтисодий ҳамкорликни бошлашда кузатувчилик мавқеида турганлигини, бунинг сабаби бугунги шартноманинг имзоланишини кутиш эканлигини айтди. Эндиликда улар иттифоқ даражасида стратегияни ишлаб чиқиш вазифасига кирадиган марказ билан ҳам, аниқ иқтисодий ишларни ҳал қиладиган республикалар билан ҳам иш олиб боришлари мумкин, деди у.

АХБОРОТ

Республикада Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси Таъсис қурултойини чақириш ташкилот комитетининг, жойлардаги янги партияни ташкилий жиҳатдан расмийлаштириш муваққат комитетларининг иши давом этмоқда. Меҳнат жамоаларида, аҳоли истиқомат жойларида 6700 таъсис йиғилиши бўлди. Уларда бошланғич партия ташкилотларини тузиш тўғрисида қарорлар қабул қилинмоқда, Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси Дастури ва Устави лойиҳалари муҳокама қилинмоқда, бўлажак шаҳар ва район конференцияларига делегатлар сайланмоқда. Янги партияга кириш истагини билдирган КПСС аъзоларини рўйхатга олиш давом этяпти. Ҳозирги вақтгача умуман республикада 225 мингга яқин коммунист қайтадан рўйхатга олиш тўғрисида ариза берди. Илгари ҳеч қандай сиёсий ташкилотларга қўшилмаган 38 мингдан ортиқ одам ўз тақдирини Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси билан боғлашга қарор қилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ МАТБУОТ ХИЗМАТИ ХАБАР ҚИЛАДИ:

МИННАТДОРЛИК

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 4 октябрда чиқарган фармонига кўра 1991 йилдан бошлаб белгиланган топшириқдаги пахта толаси ва пилланинг 5 фоизи ҳамда белгиланган ҳажмдан ортиқча олинган мазкур маҳсулотларнинг ҳаммаси мамлакат ичкарисида ва ундан ташқарида ҳам давлат, жамоа хўжаликлари, ижарачилар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари томонидан ихтиёрий равишда сотилиши жумҳуриятимиз дала меҳнаткашларининг моддий манфаатдорлигини оширишга қаратилган муҳим тадбир сифатида баҳоланмоқда.

— Бозор иқтисодиётига ўтилаётган оғир кунларда бу ўз вақтида қабул қилинган фармон бўлди,— деб ёзади Норин районидаги Карл Маркс номли жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси Г. Дадабоев республика президенти номига йўллаган миннатдорчилик телеграммасида.— Эндиликда хўжалигимизни иқтисодий жиҳатдан бақувват ва халқимизнинг моддий жиҳатдан барқарор яшашини таъминлаш йўлида муҳим қадам қўйилди. Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш учун қўлдан келган ҳамма ишни қиламиз.

Шунингдек, Чуст районидаги «Ўзбекистон», Уйчидаги Улуғбек номли жамоа хўжаликлари ва Поп районидаги «Найман» давлат хўжалиги меҳнаткашлари номидан йўлланган телеграммаларда ҳам пахта ва пилла сотишдаги имтиёзлар учун республика ҳукуматига миннатдорчилик изҳор этилган.

Қарши райони меҳнаткашлари номидан келган телеграммада ушбу самимий сўзлар битилган:

«Республика мустақиллигини таъминлаш йўлида олиб борилаётган ишларни тўла қўллаб-қувватлаймиз. Деҳқон меҳнатини юксак қадрлаб, пахтаси толаси ва пилла сотишда колхоз ва совхозларга берилган бу имтиёзлардан ниҳоятда хурсандмиз.

Ўзбекистоннинг равнақи ва осойишталиги йўлидаги ишларда муваффақиятлар тилаймиз!».

Деҳқон — ҳисобдон халқ. Ушбу фармон бўйича чўнтагига тушадиган даромадни дарҳол чўтга солиб кўради. Мисол учун Чортоқ районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги 815 гектар ерда пахта етиштирган. Режа бўйича 36,2 центнердан жами 2 минг 950 тонна пахта сотиши керак эди. Бунинг 5 фоизи 147,5 тонна. Далада эса ками билан олганда ҳар гектардан яна 7 центнердан пахта йиғиштириб олиш мумкин. Ҳисоблаб кўринг: яқин 700 тонна хом ашё деҳқоннинг ихтиёрида қолаяпти. Агар тола чиқими 25 фоизни ташкил этганда ҳам олинадиган 175 тонна толани ташқи бозорга чиқарса, 262 ярим минг доллар даромад бўлади. Маълумки, ташқи бозорда нарх-наво ўзгариб туради. Биз кўпроқ хом ашё чиқарганимиз учун ҳозир бир тонна пахта толасининг баҳоси 1 минг 800 доллардан 1 минг 500 долларга тушиб қолди. Ҳа, келинг, шунга кўра Алишер Навоий номли колхоз 230 минг долларлик пахта сотсин. Энди бир долларнинг қийматини сўмга чақиб, деҳқоннинг чўнтагига тушаётган даромаднинг чўғини ўзингиз ҳисоб-китоб қилиб кўринг.

Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси М. Раҳматовнинг маълум қилишича, колхозчилар ушбу фармонни мустақил жумҳурият деҳқонларига муносиб ғамхўрлик сифатида баҳолаб, ғайрат билан ишламоқдалар.

Ҳа, мустақилликдан, уни мустаҳкамлаш йўлида амалга оширилаётган муҳим тадбирлардан деҳқоннинг кўнгли тўлмоқда. Тинчлик ва осойишталик бўлса, республика ҳукумати халқни ҳеч қачон доғда қолдирмайди, деган ишонч меҳнат кишиларига куч-қувват бағишламоқда. Ўзбекистон Президенти номига келиб турган миннатдорчилик телеграммалари ва мактублари шундан далолат беради.

ХДП: конференциялар ўтмоқда

Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси Тошкент вилоят шаҳар ва районлар ташкилий комитетлари белгилаган муддатларга мувофиқ жойларда конференциялар бўлиб ўтмоқда.

Калинин районида шу кунгача ХДПнинг 91 та бошланғич ташкилоти тузилиб, жами 2503 киши янги партияга аъзо бўлишди. Улардан 1971 киши коммунистлар бўлса, 532 аъзо, яъни ҳар тўрт кишидан бири партияга янгидан қабул қилинди. Шанба куни бўлиб ўтган район конференциясида 224 делегат иштирок этди. Конференция қатнашчилари 15 кишини вилоят конференциясига делегат этиб сайладилар.

Конференцияда ЎзХДП Тошкент вилоят ташкилий комитет аъзоси Г. Миразимова иштирок этди.

* * *

Шу куни Бўстонлиқ районида ҳам конференция бўлиб ўтди. Бу районда янги партияни янги аъзолар билан тўлдириш борасида бир қанча амалий ишлар қилинди. Жумладан, 75 та бошланғич ташкилотининг 63 таси собиқ компартия негизида тузилган бўлса, қолган 12 жойда бошланғич ташкилот янгитдан ташкил этилди. Вилоят конференциясига сайланган 15 кишидан 8 нафари ҳам партияга илк бор қабул қилинганлардир.

Конференцияда ЎзХДП Тошкент вилоят ташкилий комитети раиси муовини Ш. И. Жалилов иштирок этди.

* * *

Ўзбекистон Халқ-Демократик партиясининг ташкилоти Янгиобод шаҳрида ҳам тузилди. Бўлиб ўтган шаҳар конференциясида вилоят конференциясига делегатлар сайланди. Янги партияга киришни хоҳловчиларни рўйхатдан ўтказиш давом этмоқда.

Бугун Ўрта Чирчиқдан ташқари вилоятнинг барча районларида ЎзХДП район конференциялари бўлиб ўтади. Эртага эса конференциялар Ўрта Чирчиқ райони, шунингдек, Олмалиқ, Ангрен, Чирчиқ, Янгийўл, Бекобод шаҳарларида ўтказилади.

ЎЗБЕКИСТОН ВА ОЗАРБАЙЖОН: ҲАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ САҲИФАСИ

Кекса Каспий ва саҳро қум барханлар икки қардош халқ — ўзбеклар ва озарбайжонларнинг бир-бирига яқинлашуви йўлида ҳеч қачон ғов бўла олмаган. Бу халқларни муштарак тарихий тақдир, маданият, анъаналар ва урф-одатларнинг ўхшашлиги азалдан бирлаштирибгина қолмай, сиёсий, иқтисодий, маданий, илмий алоқалар мунтазам ривожланиб келган, анъанавий дўстлик ва ҳамкорлик мустаҳкамланган. Озарбайжон ва Ўзбекистоннинг мустақил республикалар, деб эълон қилинганлиги бу муносабатларга янги омил бағишлади. Шу Октябрь кунларида тарихий қадам қўйгандан сўнг, яъни икки республиканинг давлатлараро муносабатлари қоидалари тўғрисидаги шартнома ва савдо-иқтисодий ҳамкорлик қоидалари ҳақидаги битим имзоланганидан сўнг бу муносабатлар янги босқичга кўтарилди.

Шартнома ва битимни имзолаш мақсадида Озарбайжон Президенти А. Н. Муталибов бошлиқ Озарбайжон республикасининг ҳукумат делегацияси 19 октябрь куни Ўзбекистонга келди. Делегация таркибида Бош вазир Г. А. Гасанов, давлат моддий-техника таъминоти комитети раисининг ўринбосари Р. А. Абасов, республика Давлат иқтисодиёт комитети раисининг ўринбосари С. И. Тагизода бор.

Озарбайжон республикаси ва Ўзбекистон республикаси давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида делегацияни Ўзбекистон республикасининг Президенти И. А. Каримов, вице-президент Ш. Р. Мирсаидов, халқ депутатлари Тошкент шаҳар советининг раиси А. И. Фозилбеков, Президентнинг маслаҳатчиси Т. А. Алимов, иқтисодиёт комитетининг раиси А. С. Маҳмудов, республика Ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Суратда шартномани имзолаш пайти. (ЎзТАГ).

Ташриф шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечириш билан бошланди. И. А. Каримов билан А. Н. Муталибов Ўзбекистон миллий боғида бўлдилар. Улар шарқ мутафаккири ва шоири ҳайкали пойига гуллар қўйдилар. Шу ерда Президентлар журналистлар билан қисқача суҳбатлашдилар. Улар Ўзбекистон билан Озарбайжон халқларини фақат иқтисодий алоқаларгина эмас, маънавий, тарихий ришталар ҳам боғлаб турганлигини таъкидладилар. Шу сабабли Озарбайжон дўстларимизнинг республикамизга ҳозирги ташрифини ҳамкорлик ва яхши қўшничиликни мустаҳкамлашдаги муҳим тадбир, деб биламиз. Сўнгра меҳмонлар Халқлар дўстлиги саройини кўздан кечирдилар, Ўзбекистон пойтахти кўчалари бўйлаб сафар қилдилар.

Икки республика ҳукумат делегацияларининг музокаралари амалий ишчанлик вазиятида ўтди.

Музокара қатнашчилари жамиятдаги ҳозирги умумий танглик пайтида собиқ Иттифоққа кирган республикалар ўртасида ҳар томонлама ҳамкорлик жараёнларини тезлаштириш ва чуқурлаштиришдан муҳимроқ вазифа йўқлигини таъкидладилар.

Ўзбекистон ва Озарбайжон раҳбарларининг учрашуви арафасида Кремлда имзоланган иқтисодий ҳамжамият тўғрисидаги шартнома мамлакатдаги аҳволни меъёрий изга солиш, республикалар ўртасидаги узилиб қолган алоқаларни тиклаш учун яхши асос бўлиб қолди. Шу ҳужжатнинг остида Ўзбекистон Президентининг ҳам имзоси бор. Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарларининг шу йил Тошкентда бўлиб ўтган учрашувида Бокудан келган ҳукумат делегацияси ҳозир бўлганлиги ҳам диққатга сазовордир.

Ҳозирги пайтда бир нарса равшан — иқтисодий ўзгартишларни амалга оширишда фақат биргаликдаги ҳаракатларгина муваффақиятни таъминлай олади, бирорта республика ҳам ёлғиз ўзи иқтисодиётни танг аҳволдан қутқара олмайди. Иттифоқ тарқалиб кетганига қарамай, республикаларимиз иқтисодий соҳадаги алоқаларни тўхтатгани йўқ, тўхтатмайди ҳам. Ўзбекистон Озарбайжондан нефть маҳсулотлари ва металл қирқадиган станоклар, электр техника ва кўтариш-транспорт ускуналари, автомашиналар, газлама ва бошқа кўп маҳсулотларни олмоқда. Ўз навбатида Каспий орқали Озарбайжонга Ўзбекистонда тайёрланган экскаваторлар ва кўприк кранлар, тракторлар ва пахта териш машиналари, кабель маҳсулотлари ва кимёвий ускуналар, халқ истеъмол моллари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари жўнатилмоқда.

Иккала республика раҳбарлари музокара чоғида Ўзбекистон билан Озарбайжон олдида бир хил вазифа: қаттиқ марказлаштирилган ҳокимият кишанларидан қутилиб, ноёб табиий-иқлим шароитидан, бой иқтисодий имкониятлардан фойдаланиб, ер ости бойликларини халқ учун хизмат қилдириб аҳолининг турмуш даражасини анча юксалтириш вазифаси турганлигини алоҳида таъкидладилар. Афсонавий узоқ «порлоқ келажакда» эмас, балки яқин вақт ичи-

(Давоми 2-бетда).

ХДП Дастури ва Низоми лойиҳалари муҳокамада

ТАРИХ САБОҒИНИ УНУТМАЙЛИК

Ўзбекистон Халқ-Демократик партиясининг матбуотда эълон қилинган Дастури ва Низоми лойиҳаси билан танишиб чиқар эканман, баъзи бир мулоҳазалар туғилди. Аввало, янги ташкил этилаётган партиянинг халқ муҳокамасига қўйилган ҳужжатлари ҳақида фикр юритишдан олдин, Коммунистик партия ҳақида тўхталиб ўтишни жоиз деб биламан. Чунки биринчидан, мамлакатимизнинг зиддиятли тарихи, 74 йил мобайнида қўлга киритган ютуқ ва камчиликларимиз, Иттифоқ таназзули шу партия номи билан боғлиқ бўлса, иккинчидан келажакда КПССнинг фаолиятидан жамиятимиз сиёсий ҳаётида тегишли сабоқ чиқариб олишимиз керак, деб ҳисоблайман.

Сир эмаски, Компартия, айниқса, унинг раҳбарияти сўнгги йилларда оммадан ажралиб қолди. Қабул қилинган қарорлар фақат қоғоздагина қолиб кетаверди, амалий иш билан мустаҳкамланмади. Партия ички демократияси бузилди. Барча масалаларни бутун коммунистлар номидан Бош котибгина ҳал қила бошлади, бошқалар эса фақат ижрочига айланиб қолди. Хато ва камчиликлар холисона таҳлил этилмади. Шу каби бошқа кўпгина сабаблар партияни таназзулга олиб келди ҳамда тақдирини Компартия билан боғлаган кишиларни мураккаб аҳволга солиб қўйди. Бир авлод кўз ўнгида рўй берган бу жараён батафсил ўрганилиши, таҳлил этилиши керак. Токи мустақил жумҳуриятимиз сиёсий ташкилотлари, у қайси партия бўлишидан қатъий назар, бу хатоларни четлаб ўтиш имконига эга бўлсин.

Дастур лойиҳасида «Тарих сабоқлари ва йўлни танлаш» бўлимининг мавжудлиги шу сабабдан менга ўринли туюлди. Бироқ, назаримда Ўзбекистон Коммунистик партиясининг тарихига, фаолиятига бу бўлимда етарлича эътибор берилмаган. Аслида эса бутун диққат-эътибор айнан шунга қаратилиши керак эди. Гарчи янги ташкил этилаётган партиянинг сиёсий мақсадлари, режалаштирилаётган иш фаолияти жиҳатидан бутунлай янги партия бўлса-да, тарих сабоқларини доимо ёдда тутиш керак.

Баҳриддин ҚЎШМОНОВ,
Тошкент.

ДАВР ТАЛАБИГА МОС БЎЛСИН

МЕН оддий бир ишчиман. Бироқ жумҳуриятимизда содир бўлаётган улкан сиёсий ўзгаришлар, тўпланиб қолган иқтисодий муаммолар мени ҳам ўйлантиради, ташвишга солади. Гарчи халқимизнинг асрий орзуси рўёбга чиқиб Ўзбекистон мустақил жумҳурият деб эълон қилинган бўлса-да, ҳали ҳал этилиши лозим бўлган долзарб муаммолар анчагина. Шулардан бири — диёримизда бундан буён сиёсий жараён қандай кечиши масаласи десам, ўйлайманки, хато қилмайман. Демократик жараёнларга йўл берилганлиги, бир партиянинг ғоявий яккаҳокимлигига чек қўйилганлиги шу жиҳатдан олиб қараганда қувонарли.

Ўзбекистон Халқ-Демократик партиясининг матбуотда эълон қилинган Дастури ва Низоми лойиҳасини ўрганар эканман, шу ҳақда ўйладим. Янги тузилаётган партия том маънода халқпарвар, адолатли сиёсий ташкилот бўлсин-да, деган хайрли ният билан ҳужжатларни ўрганиб чиқдим. Умуман олганда мазкур лойиҳа давр талабларига жавоб бера олади. Бироқ менимча, баъзи бир эътирозли ўринлар ҳам йўқ эмас. Масалан, «Ўзбекистоннинг ўзига хос хусусиятлари ва анъаналарини ҳисобга олган ҳолда — бозор муносабатлари сари» номли IV бўлимни олиб кўрайлик. Бўлим номидан кўриниб турибди-ки, ният хайрли. Бироқ, ундаги фикрлар барчаси менга маъқул бўлди, дея олмайман. Нега? Чунки мен давлат мулкини хусусийлаштиришга қаршиман. Менимча, бу бизга номақбул бўлган кишининг кишига тобе бўлишига олиб келади.

Дастур лойиҳасида янги партиянинг ғоявий қуроли нимадан иборатлиги ҳам очиб берилмаган, деб ҳисоблайман.

Х. ОМОНОВ,
Қибрай ноҳияси.

МОСКВАДА СУҲБАТ

МОСКВА. 18 октябрь. (ЎзТАГ). Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов бугун Франция Республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Б. Дюфурк билан унинг илтимосига биноан учрашди.

Қизғин ва эътимодли суҳбат чоғида иккала томонни қизиқтираётган жуда кўп масалалар юзасидан амалий равишда фикрлашиб олинди. Тошкентда иқтисодий, илмий ва маданий айирбош қилиш соҳасида илгари эришилган битимларга мувофиқ мустақил Ўзбекистон билан Франция ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг ҳолати, шунингдек бу ҳамкорликни янада чуқурлаштириш истиқболлари муҳокама қилинди.

Томонлар бўлиб ўтган учрашувдан мамнун бўлганликларини айтдилар.

РЕСПУБЛИКА ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

19 октябрь куни йиғим-терим ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашни тугаллаш, 1992 йил ҳосили учун кузги-қишки тадбирларни амалга ошириш, қиш шароитида чорвачилик фермалари ишини таъминлаш масалалари хусусида селектор орқали кенгаш бўлди.

Кенгашда жойлардаги селектор олдига Қорақалпоғистон республикаси вазирлар кенгашининг раиси, халқ депутатлари вилоят ва район советларининг, вилоят ва район ижроия комитетларининг раислари, вилоят қишлоқ хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари таклиф этилди. Республика студиясида деҳқончилик-саноат комплекси вазирликлари ва идораларининг раҳбарлари ҳамда мутахассислари, республика вазирлар маҳкамаси аппаратининг ходимлари ҳозир бўлдилар.

Кенгашда Ўзбекистон Республикасининг Вице-Президенти Ш. Р. Мирсаидов нутқ сўзлади. Кенгашда республика вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Х. Жўрабеков иштирок этди.

Ўзбекистонда биржачилик фаолиятидан

ДАСТЛАБКИ ҚАДАМ

Ҳурматли муҳарририят!

1991 йил 19 сентябрда рўзномангизда чоп этилган «Шарқ биржа хабарномаси» қўшма саҳифасидаги туркум мақолалар биз талабаларда катта қизиқиш уйғотди.

Чунки биз таълим олаётган Тошкент Иқтисод дорилфунунида бозор инфраструктураси ва биржачилик фаолияти каби янги дарс фанлари ўқув дастурига киритилган. Рўзномангизда ёритилган ушбу мақолалар биз учун янгилик бўлди. Сабаби, ўзингизга маълум. Ҳозирда жумҳуриятимизда бу соҳадаги мукаммал адабиётлар етишмаяпти. Шунинг учун ҳам рўзнома саҳифаларида фақат Тошкент биржасининг ҳозирги кундаги савдо-сотиқ ишларинигина эмас, умуман биржалар, чет мамлакатларнинг мол жамғарма-валюта биржалари, бозор иқтисодиёти ҳақида мақолалар бериб турилишини истаймиз. Бу ўқув жараёнида талабаларга қўл келарди.

Рўзномада ҳар ҳафтада бўлмаса ҳам ойда бир-икки марта шундай махсус «Хабарнома»ни ўқиб турамиз деган умиддамиз.

Салом билан,
Тошкент иқтисод дорилфунуни тижорат куллиётининг IV-курс талабалари:

Ғ. МАҲКАМОВ,
Ў. НАЗАРОВ,
Р. НАСРИДДИНОВА,
Б. ТАТАЕВ,
Ш. ЧОРИЕВ ва бошқалар.

МУҲАРРИРИЯТГА шу мазмундаги хатлар кўплаб келмоқда. Ана шу илтимосларни ҳисобга олиб жумҳуриятимизда, хусусан вилоятимизда ривожланиб бораётган биржачилик фаолиятини кенгроқ ёритиб боришни лозим топдик. Ўйлаймизки, бу соҳани кенгроқ, тўлароқ ёритишда иқтисодчи олимларимиз, мутахассислар ҳамда биржаларнинг ҳомийлари бизга яқиндан ёрдам берадилар.

Қуйидаги мақолада Тошкент Иқтисод дорилфунунининг катта ўқитувчиси, Иқтисод фанлари номзоди Алишер Собировнинг Ўзбекистон биржачилиги тарихи, бу борада ҳозирги кунда амалга оширилаётган ишлар ва биржалар фаолиятини янада ривожлантириш ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини эълон қиляпмиз.

* * *

ЖУҒРОФИК кашфиётлардан олдин буюк ипак савдо йўли Ўрта Осиё регионининг бошқа регионлар билан алоқасини, шу билан бирга мамлакатлар орасидаги савдо-сотиқ алоқаларини кучайтиришда муҳим роль ўйнагани тарихдан маълум. Бу савдо-сотиқда мамлакатларнинг ўзаро товар ва маҳсулотлар алмашишини таъминлашда даллоллар (брокерлар) воситачилик қилганлар, савдогарлар билан доимий алоқада бўлиб туришган ва савдо карвонлари қандай моллар олиб келганлиги ҳақида кишиларга маълумотлар ҳам бериб туришган. Даллоллик хизмати ўша даврдаги биржанинг дастлабки шаклларидан бири эди.

Ҳозирда биржа шундай иқтисодий даргоҳки, унда фақат тижорат битимлари тузилибгина қолмасдан, балки турли хўжалик тармоқлари ва уларнинг бозор иқтисодиётидаги аҳволини, ўзаро муносабатларини ифодаловчи барометр вазифасини бажаради.

Ўзбекистонда мол-хом ашё биржаларининг вужудга келиши ва ривожланиши Россияда Пётр I подшолик қилган даврдан бошлаб биржа фаолияти шаклланишига бориб тақалади. 1703 йилда Санкт-Петербургда Петр I Россияда биринчи бўлиб, Европанинг савдо биржаси маркази бўлган Амстердам биржасига тақлид қилиб, мол-хом ашё биржасини очган эди.

Октябрь инқилобидан кейин Россияда 1922—24 йилларда янги иқтисодий сиёсат билан боғланган ҳолда биржалар фаолияти вақтинча тикланди. Худди шу йилларда Ўзбекистонда биринчи биржалар вужудга келди.

1922 йилда Тошкентда биринчи товар биржаси очилди. Ўша даврда бу биржа орқали ўтган савдо муомалалари унчалик катта эмас эди. Кейинчалик товар биржаларининг фаолияти аста-секин кенгая борди. 1923 йилнинг дастлабки ойларида биржада товар олди-соттиси бўйича муомалаларнинг ҳажми расмий олтин сўми билан ҳисобланганда 60 миллион сўмни ташкил қилди. Умуман савдо муомаласида хусусий секторнинг ҳиссаси кўпроқ бўлиб, уларнинг вакиллари давлат ва кооператив секторга нисбатан ўз манфаатларини кўзлаб биржада фаолият кўрсатар эдилар.

Шуни қайд этиш керак-ки, савдо биржаларининг ривожланиши, уларнинг системасидан фойдаланиш мамлакат ва жумҳурият улгуржи оборот кўламлари тузилишини ҳисобга олиш, унинг иштирокчиларини аниқлаш, давлатга хусусий савдо корхоналари устидан назорт ўрнатиш ва солиқларни бошқариш имконини беради.

Аммо молия маблағларининг камлиги, бошқа шаҳарлар билан алоқаларнинг заиф тараққий қилгани, инфраструктура (омборлар, транспорт ва бошқа воситалар) етарли эмаслиги, янги иқтисодий сиёсатнинг амалда бекор қилиниши ва узоқ йиллар давомида иқтисодий раҳбарликдаги маъмурий буйруқбозлик усулларининг ҳукмронлиги, мол ва хом ашё билан таъминлашда давлат сектори устунлигининг ҳаддан ташқари марказлашуви, биржа ва биржа фаолиятини узоқ йиллар давомида тўхтаб қолишига сабаб бўлди.

Мамлакатимизда бозор иқтисодиётига ўтиш биржаларни қайтадан шакллантира бошлади. 1990 йил 18 майда Москвада биринчи товар биржаси (МТБ) ташкил қилинди. 19 сентябрда эса у ўзининг биринчи савдосини ўтказди.

Ўзбекистонда ҳам универсал мол-хом ашё жамғарма биржаси Тошкентда 1991 йил июнь ойида таъсис қилинди. Тошкент биржаси акционер жамиятига айлантирилиб, «Тошкент» Ўзбекистон жумҳурият мол-хом ашё жамғармаси биржаси деган ном берилди. Унинг таркибидаги бирлашма ва ташкилотлар, концерн ва вазирликлар, биржанинг жумҳуриятимиздагина эмас, Ўрта Осиёдаги мавқеини ҳам белгилаб берди. Унинг жуғрофияси Хоразмдан Фарғонагача бўлибгина қолмай, балки бошқа жумҳуриятларни ҳам ўз таъсирига олмоқда. Жумҳурият биржа манфаатларини ифода қилувчи брокерлар Ўрта Осиё, Узоқ Шарқда жойлашган корхона ва ташкилотларга хизмат қилмоқда.

«Тошкент» универсал мол-хом ашё жамғармаси биржаси акционер жамиятининг асосий вазифаларидан бири жумҳуриятимиздаги корхона ва ташкилотларни, иттифоқ ва чет элдаги шериклари билан бевосита хўжалик алоқаларини ўрнатиш, истеъмол бозорини хилма-хил товарлар билан тўлдириш, Ўзбекистонга чет эл маҳсулотларини жалб қилишни жадаллаштириш, иқтисодиётни жаҳон иқтисодий хўжалигига киришига шароитлар яратиб бериш, халқаро иқтисодий ҳамкорликда ва меҳнат интеграциясида фаол қатнашишига кенг йўл очиб беришдир.

Ихтисослаштирилган биржа халқ хўжалик инфраструктурасини бозор иқтисодиёти шароитида ишлашга, ҳамда янада самарали ривожланишига имкониятлар яратади. Биржа соҳибкорлари бевосита алоқалар иштирокчилари бўлмиш бирлашма ва кичик корхоналар, ташкилотларни мустақил равишда бошқа регион ва жумҳуриятлардаги шериклари билан хўжалик шартномаларини тузишида ҳам кўмаклашади.

Ўз миқёси жиҳатидан иккинчи ўринни эгалловчи Олмалиқ мол-хом ашё биржаси ҳам ўз фаолиятини аста-секин шакллантирмоқда. Июль ойида ўтказилган биринчи биржа савдосида биржанинг таъсис этувчи акционерлар — Тошкент вилоятининг йирик корхоналари унга ўз маҳсулотларини тақдим қилдилар. Булар орасида Олмалиқ корхоналари, Оҳангарон цемент заводи, Ўзбекистон металлургия заводи, Ангрен, Чирчиқ ва ҳатто Тошкент шаҳрининг бир қанча корхоналари ҳам бор.

Йиллар давомида шаклланган халқ хўжалигининг структураси, хом ашё ва фойдали қазилмалар жумҳурият иқтисодиётининг бир йўналишда ривожланишини кўзда тутар эди. Бундай иқтисодий сиёсат натижасида мураккаб фан ва техника ютуқларини жорий қилишга асосланган товар ишлаб чиқарувчи ва қайта ишловчи қувватларнинг етишмаслиги натижасида аҳолини иш билан таъминлаш имкониятлари камайиб борди. Лекин жумҳуриятимизда биржа структурасининг шаклланиши ва ривожланиши бири иккинчисидан ажралиб узилиб қолган хўжалик алоқаларини тиклаш, регионлар ва корхоналар ўртасида нормал иқтисодий муносабатларни ўрнатишга ёрдам беради.

Биржада иштирок этувчи корхоналар ўз маҳсулотларини эркин баҳоларда сотиб, жамғарма ҳисобидан маҳсулотнинг шу хилини тайёрлашни ўз қўлида марказлаштирган монополистлар (яккахокимлар)га қарам бўлмасдан, балки янги маҳсулотни ўзлаштириш ва кенгайтириш учун маблағлар чиқаришдан чўчимайдиган, юқори давлат баҳоларида маҳсулотларини сотиш асосида ўз молиявий аҳволларидан нолимайдиган бўладилар. Лекин шуни айтиш керак-ки, ҳозирда иш бошлаган, ёки янгидан ташкил қилинаётган биржалар орасида амалий жиҳатдан қараганда маданий тараққиёт, тижорат ва ишбилармонлик, тадбиркорлик етишмаяпти. Мавжуд биржа операциялари оддий, содда натура шаклида, алмашиш ва бартердан иборат бўлиб қолмоқда.

Биржалар системаси муомаласида маҳсулотлар паст ва юқори нархларда сотиляпти. Давлат корхоналари ва ташкилотлари эса оддий сотувчи сифатида иштирок этмасдан мураккаб биржа операцияларида ҳам қатнашишлари керак.

Хуллас, биржалар ишлаб чиқариш жамоалари, хўжалик ходимларига хўжалик алоқаларининг узилиши ва шартнома интизомининг бузилиши натижасида етишмаётган, танқис хом ашё манбаларини: материаллар, ускуналар ўрнини тўлдиришга ёрдам беришлари керак.

Шу муносабат билан жумҳурият моддий техника бошқармалари, молия ва банклар системалари, уларнинг жойлардаги органлари биржа фаолиятида иштирок этишни кучайтириш мақсадида корхоналарнинг манфаатдорлигини, ҳамкорлик фаолиятларини оширишга ёрдам беришлари лозим.

Алишер СОБИРОВ,
Тошкент Иқтисод дорилфунунининг катта ўқитувчиси, Иқтисод фанлари номзоди.

Республикамиз пойтахтида биринчи марта «Тошкент» Биржаси ва Россия товар хом-ашё биржаларининг ҳамкорликдаги савдолари ўтказилди. Ушбу суратлар савдо-сотиқ ишлари олиб борилаётган вақтда олинган.

Сураткаш Р. ЖУМАНИЁЗОВ.
(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ВА ОЗАРБАЙЖОН: ҲАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ САҲИФАСИ

(Боши 1-бетда).

да шу ишни амалга ошириш лозим.

Музокаралар давлатлараро муносабатларнинг қоидалари тўғрисидаги шартномани имзолаш билан тугади. Шартнома остига И. А. Каримов билан А. Н. Муталибов қўл қўйдилар. Савдо-иқтисодий ҳамкорлик қоидалари ҳақидаги битимни Ш. Р. Мирсаидов билан Г. А. Гасанов имзоладилар.

Сўнгра журналистлар билан учрашув бўлди. Учрашувга марказий газеталарнинг мухбирлари, Ўзбекистон ва Озарбайжон журналистларидан ташқари бир қанча хорижий оммавий ахборот воситаларининг вакиллари таклиф этилди.

Президентлар А. Муталибов ва И. А. Каримов икки муҳим ҳужжатнинг имзоланишини жаҳон ҳамжамиятининг тенг ҳуқуқли аъзолари бўлган мустақил демократик давлатларни барпо этишга интилаётган икки қардош халқ ҳаётидаги тарихий воқеа, деб таърифладилар.

Журналистлар билан учрашув шу куни кечқурун республика телевидениеси орқали тўла ҳажмда олиб кўрсатилди. Минглаб телетомошабинлар учрашув рўй-ростлик руҳида ўтганлигини, ўткир масалаларни юмшатишга уриниш бўлмаганлигини, Президентларга қийин саволлар берилганлигини, бу саволларга батафсил жавоб қайтарилганини кўрдилар. Шу сабабли учрашувнинг ҳамма жиҳатлари ҳақида ёзишга ҳожат йўқ. Фақат айрим муҳим жиҳатларига тўхталиб ўтамиз.

И. А. Каримов бугун имзоланган ҳужжатларни тайёрлаш кўпдан буён давом этиб келганлигини, икки республика халқлари манфаатлари йўлида уни тезроқ туғаллаш муҳимлигини ва шундай қилинганлигини айтди.

Ўзбекистон Президенти имзоланган ҳужжатларни тавсифлаб, улар республикаларнинг бозор муносабатларига ўтиш йўлида ҳам стратегик йўналишларни, ҳам тактик тадбирларни белгилаб беришини алоҳида таъкидлади. Ўзбекистон ҳозирнинг ўзидаёқ Украина билан Москвада шартнома имзолади, навбатдаги шартномалар Белорусь ва Россия билан тузилади.

А. Н. Муталибов ушбу фикрни ривожлантириб, бизнинг икки томонлама муносабатларимиз Озарбайжоннинг иқтисодий ҳамжамият доирасида Россия, Украина, Белорусь ва бошқа республикалар билан алоқаларни истисно этмайди, деб таъкидлади. Ўзбекистон билан тузилган шартнома қардошларча дўстлик алоқаларимизни мустаҳкамлади. Бу шартнома иккала республиканинг тараққиётига хизмат қилади, куч-ғайратларни бирлаштирган тақдирда аҳоли турмуш даражасини анча юксалтириш учун барча шарт-шароитларни яратишга имкон беради. А. Н. Муталибов Москвада иқтисодий ҳамжамият тўғрисидаги шартномани имзолаш чоғида нима учун Озарбайжон вакиллари иштирок этмагани тўғрисидаги саволга жавобан бу ҳужжатга розилик билдирилганини, Озарбайжон унинг муҳимлигини англаётганлигини айтди. Лекин меъёрий демократик жараён доирасида шартнома лойиҳаси парламентда муҳокама қилинмоқда, унга муайян тузатишлар киритилмоқда, чунки шартноманинг бир қанча бандлари парламент аъзоларида бу ҳужжатга турлича муносабатни келтириб чиқарди. Биз — воқеликни ҳисобга оладиган кишилармиз, деб таъкидлади Озарбайжон Президенти, бинобарин тенг ҳуқуқли мустақил республика сифатида ягона иқтисодий ҳамжамиятда ўз ўрнимизни эгаллашимиз лозимлигини тушунамиз.

Президентларга уларнинг мухолифларга муносабати ҳақида савол берилди. Шуниси диққатга сазоворки, иккала раҳбар ҳам бу соҳада бир хил йўлга амал қилмоқда — мухолифлар билан муносабат амалий негизга қурилиши лозим. Лекин ҳозирги вақтда мухолифлар орасида эътиқодлик коммунистларга ўхшаган изчиллар учраб туради, мухолифлар изчилларни қаттиқ танқид қилмоқда. Бироқ муҳолифлар уларни танқид қилиб, ўзлари ҳам шундай аҳволга тушиб қолишяпти. Улар шиорларни бажонидил такрорлашяпти. Лекин тангликдан чиқишга қаратилган ҳеч қандай аниқ-равшан иқтисодий дастурни таклиф қилишмаяпти.

И. А. Каримов шу ҳақда гапириб, мухолифлик ҳаракатлари конституциявий меъёрларга қатъий мос келиши лозимлигини яна бир бор такрорлади. Бу хусусан «Бирлик» ҳаракатига тааллуқлидир. Унинг раҳбарлари адлия идораларида дарҳол рўйхатга олишни талаб қилишаяпти-ю, жамоат ташкилотлари фаолиятини тартибга соладиган қонунни унутишяпти. «Бирлик» ҳозирнинг ўзидаёқ бир неча турли гуруҳлардан иборат ҳаракат сифатида эмас, балки ўз низоми ва дастурига эга бўлган партия сифатида рўйхатга олиниши мумкин. Биз халқ манфаатларига хизмат қиладиган ҳар қандай партия билан ҳамкорлик қилишга тайёрмиз, деди Ўзбекистон Президенти. Тўла иқтисодий мустақиллик ва бунда қатъий тартиб ва интизом — бизнинг йўлимиздир. Бу йўл Ўзбекистонни эркин демократик давлатлар қаторига олиб чиқади, жаҳондаги энг илғор мамлакатлар қаторига чиқиб олишига имкон беради. Лекин бунинг учун республика тасаррууфидаги барча бойликлар республика халқининг, қайси миллатга мансублигидан қатъи назар, ўзбекми, русми, қозоқми, ёки бошқа миллат вакилими — Ўзбекистонда яшовчи барча кишиларнинг мулки бўлиши лозим. Эълон қилинган мустақилликнинг моҳияти ана шундадир. Аммо шуниси ачинарлики, Ўзбекистоннинг мустақиллиги айрим одамларда жиддий ташвиш туғдирмоқда. Бу эса республика ва унинг халқи манфаатларига қарши қаратилган хатти-ҳаракатларга олиб келмоқда. Ресурсларга бой бўлган хом ашё ўлкасини ҳеч ким ихтиёрий равишда қўлдан чиқаргиси келмайди, бу тушунарлидир. Марказда Ўзбекистонни ана шундай ўлка деб ҳисоблаб келишган. Шу сабабли ҳозир бизнинг шаънимизга ҳатто экстремизмда, бошқа республикалардан ажралиб қолишга уринишда айблашлар ёғдирилмоқда. Бизнинг тутган йўлимиз рақиблари зарба бериш мумкин бўлган бирдан-бир қуролга таянмоқдалар, яъни халқларни бирбирига қарама-қарши қўйиб, уларнинг орасига низо солмоқчи бўляптилар. Ҳеч кимнинг бундай қилишига йўл қўймаймиз. Ўзбекистон фуқаролар тинчлиги ва тотувлиги сиёсатини ишонч ва собитқадамлик билан ўтказмоқда, барча халқлар турмуш даражасини яхшилаш мақсадида ҳамма республикаларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш тарафдори сифатида иш тутмоқда.

Президент Ўзбекистон Халқ-Демократик партиясига аъзо бўладими, деган савол журналистларни қизиқтирди. Ҳа, мен бу партияга кираман, деди И. А. Каримов. У янги партия — парламент тусидаги партия эканини, бу партия мафкуравий ақидалардан, иқтисодий, хўжалик муаммоларини ҳал қилишдан чекиниб, парламентдаги ўринлар учун бошқа партиялар билан тенг шароитда кураш олиб боришини тушунтирди. Баъзи бировлар Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси — «туси ўзгартирилган» Коммунистлар партияси деб нотўғри ҳисоблаётганлигини айтди. Тўғри, КПССнинг кўп аъзолари ўз ҳаётларини янги партия билан боғламоқдалар, лекин бу улар қандайдир алоҳида имтиёзларни излашяпти, деган гап эмас. Ундай эмас, уларни халқ тақдири, халқнинг ҳозирги куни ва келажаги ташвишга солмоқда. Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси ҳеч кимга шахсий мақсадларига эришишда пиллапоя бўлмайди, коммунистлар орасида, унинг маълум қисми учун партия ана шундай пиллапоя бўлган эди. Ҳозир КПСС аъзоларини ҳамма ишда айбдор деб ҳисоблаш одатга айланиб қолди. Аммо халққа виждонан ҳалол хизмат қилган коммунистлар партия раҳбарларининг нуқсонлари ва хатолари учун айбдор эмаслар.

Журналистлар билан учрашувда ҳар иккала республикани ҳаяжонга солаётган бозор муносабатларига ўтиш муаммолари тўғрисида кўп гапирилди. Президентлар бозор ўрнини босадиган муқобил нарса йўқ ва бўлмаслигини аниқ мисоллар билан исботлаб бердилар.

Ўз муштарийларини Ўзбекистон ва Озарбайжон ҳаёти тўғрисидаги уйдирмалар билан таъминлаб турган айрим марказий нашрлар тўғрисида ҳам гап бўлди. Масалан, шу куни «Известия» Президент А. Н. Муталибов оғир касаллиги сабабли Москвага кела олмаганлигини, Гейдар Алиев эса Озарбайжон Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари бўлганлигини хабар қилди. Мен бироз шамоллаган бўлсам шуни оғир касал деб ҳисоблаш керакми, деди Озарбайжон Президенти, парламентимизнинг шартномага нисбатан тутган йўлини изоҳлаб бериш яхшироқ бўлур эди. Алиевга келганда эса унинг Олий Кенгаш Раисининг ўринбосари лавозимига сайланганн тўғрисидаги хабар навбатдаги уйдирмадир. Айтмоқчи, сўнгги вақтда бир қанча газеталар Ўзбекистон ҳақида ҳам жуда кўп уйдирмаларни тўқиб чиқармоқда.

И. А. Каримов делегация аъзоларини Озарбайжон ҳаётидаги тарихий воқеа — Республиканинг мустақил деб эълон қилиниши билан самимий қутлади. Озарбайжон халқига тинчлик ва фаровонлик тилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов 19 октябрь куни кечқурун Озарбайжон Республикаси ҳукумат делегацияси шарафига қабул маросими ўтказди.

20 октябрь куни Озарбайжон ҳукумат делегацияси Самарқандга борди.

В. ДРАЧЕВ,
С. ФЕНЮТИН,
ЎзТАГ мухбирлари.

Ҳосил—91

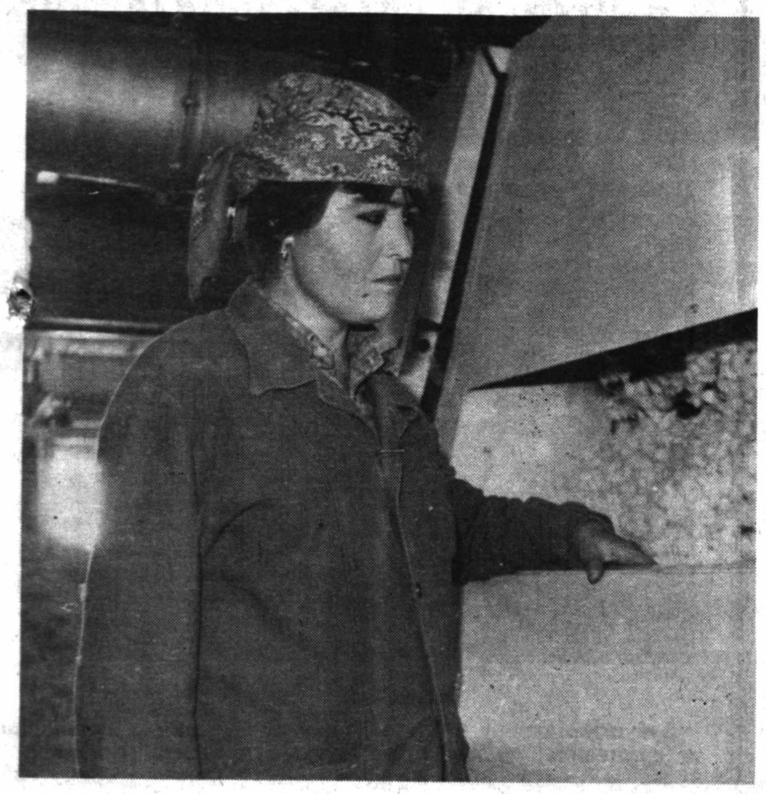

● Хирмон кундан-кунга юксалмоқда. Юқори Чирчиқ ноҳиясидаги «Ўзбекистон» пахта заводида ҳам юмушлар ҳар қачонгидан кўпайди. Эндиги асосий мақсад келтирилган ҳосилни навларга ажратиб қабул қилиб олиш, уни сақлаш, дастлабки ишлов бериш ва шу каби муҳим ишларни вақтида, сифатли адо этишдан иборатдир. СУРАТЛАРДА: заводнинг хизматчилари (чапдан ўнгга) Муҳаббат Деҳқонова, Хуршид Бобомуродов ва Абдужаббор Женбоевлар иш устида.

Суратчи М. МАХМУТОВ.

*

Ҳосил—91

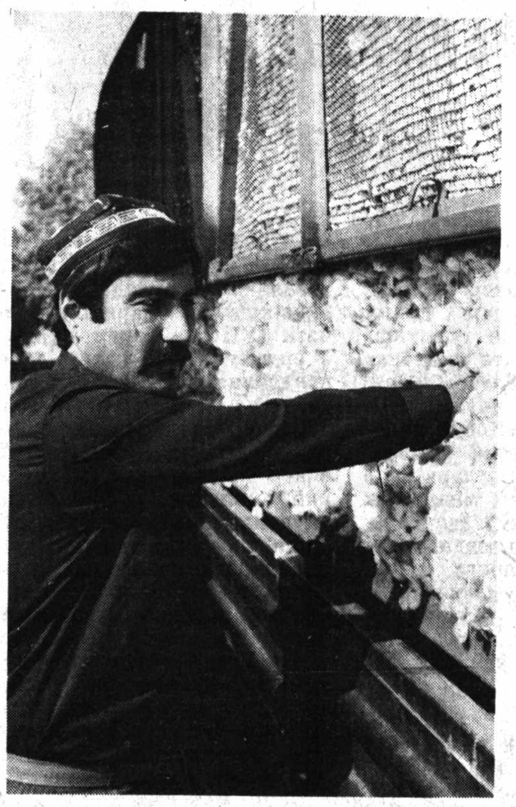

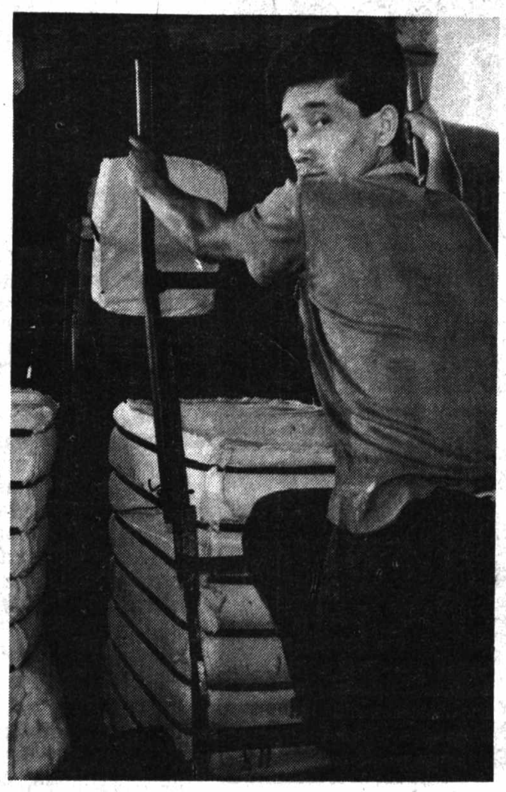

Устоз, билимдон раҳбар

ДУНЕДА шундай инсонлар бўладики, уларнинг босиб ўтган ҳаёт йўллари беиз, қилган меҳнатлари бесамар қолмайди. Уларнинг умр китобини варақласангиз ҳар саҳифасидан олам-олам маъно уқасиз, сабоқ оласиз. Бундайларнинг инсонийлик бобидаги ҳислатлари, яхшилик йўлида қилган жонбозлигига таҳсинлар айтгинг келади.

Мирҳамид ака Мираҳмедов ҳам мана шундай олийжаноб кишилардан. Ҳаётининг жуда кўп қисмини ёшлар тарбиясидек мураккаб ва ўта масъулиятли ишга сарфлаб келмоқда. 12 йилдирки, у Тошкент шаҳридаги Садриддин Айний номли 84-ўрта мактаб директори. Аслининг педагогик фаолияти бундан қирқ йил муқаддам қишлоқ мактабида оддий ўқитувчиликдан бошланди.

1979 йил М. Мираҳмедов Тошкент шаҳридаги С. Айний номли 84-мактабга директор қилиб тайинланди. Каттами-кичикми, барибир, бир жамоага бошчилик қилишнинг ўзи бўлмайди. Ёш авлодга таълим-тарбия бераётган муаллимларнинг фазилатлари ҳам ҳар хил, албатта. Раҳбар ишни ҳар бир ўқитувчи билан самимий суҳбатдан бошлади. Уларнинг фақат иш юзасидан фикр-мулоҳазаларини тинглабгина қолмай, оилавий турмуш тарзи билан ҳам қизиқди. Ўз ҳамкасбларига бўлган бундай эътибор жамоада директорга нисбатан ҳурмат туйғусини оширди. Мирҳамид ака ўқитувчи сифатида иш бошлаган дастлабки йилларданоқ «Бировдан талаб қилмоқ учун аввало ўзинг ҳар соҳада ибрат кўрсата ол» деган шиорга амал қилиб фаолият юритди. Мактаб моддий базасини мустаҳкамлаш йўлидаги ташкилотчилиги, жонкуярлиги Киров район халқ таълими бўлимидагилар томонидан ҳам муносиб баҳоланиб борди. Йиғилишларда, катта анжуманларда унинг номи меҳр билан тилга олинадиган бўлди.

Айни пайтда М. Мираҳмедов ўқувчиларга ўзбек тили ва адабиётидан дарс бериш борасида мунтазам янгиликка интилди. У кўпроқ талабалар билан музейлар, театрларга бориб туришни одат қилди.

Халқ таълимида юлдуздек нур таратиб кўзга ташланган тажриба эътиборсиз қолмайди. М. Мираҳмедов фаолияти ҳам Ўзбекистон ўқитувчилар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш билимгоҳи томонидан ўрганилмоқда.

Заҳматкаш муаллим, тиниб-тинчимас раҳбар мунтазам равишда ҳар йилги педагогик ўқишларнинг иштирокчиси сифатида бир неча бор турли дипломлар билан тақдирланган. Унинг юқори синф ўқувчиларига она тили ва адабиёт дастуридаги ҳамда дастурдан ташқари мавзуларни тушунтира билиш ва шу асосда тарбиявий ишлар даражасини юқори кўтариш борасидаги тажрибалари маҳаллий матбуотда бир неча бор оммалаштирилган.

Албатта, мактабда ўқув-тарбия самарадорлигини ошириш учун барча ўқитувчилар бир ёқадан бош чиқармаса мақсадга эришиб бўлмайди. Мирҳамид аканинг ютуғи шундаки, бу соҳада барча муаллимларнинг жипслигини таъминлади, ана шу аҳиллик иттифоқ миқёсидаги халқ таълими вазирлиги раҳбарлари мактаб иши билан танишишганда яққол намоён бўлди. Улар муаллимлар жамоасининг ўқитиш услубига юқори баҳо бердилар. Айни пайтда биргина шу мактабнинг ўзида олти ўқитувчига «олий табақали муаллим» даражаси берилди.

М. Мираҳмедов халқ таълими соҳасида кўп йиллар давомида самарали меҳнат қилганлиги учун Ўзбекистон ҳукуматининг бошқа қатор мукофотларига ҳам сазовор бўлган.

Беғубор болалиги, жўшқин ёшлиги Бўстонлиқ районининг Сойлиқ қишлоғида ўтган, меҳнати билан юксак обрў-эътибор қозонган муаллим М. Мираҳмедов олтмиш ёшга тўлди. Бундай қувончли кунларда уни собиқ талабалари, ҳамкасб дўстлари, қариндош-уруғлари чуқур самимият билан қутлайдилар. Ана шу табрикларга биз ҳам қўшиламиз.

Т. ТОШПУЛАТОВ,
Низомий номидаги Тошкент давлат олий билимгоҳининг доценти.

ОИЛАВИЙ СУЛОЛАЛАР УЧРАШУВИ

УЗОҚ йиллар давомида хотирада сақланиб қоладиган бу тадбирнинг ташаббускори Тошкентдаги Акмал Икромов райони халқ таълими бўлими ходимлари ҳамда шу районга қарашли 14-ўрта мактаб раҳбарлари бўлишди.

— Сўнгги йиллар ичида бутун оила аъзолари ўқитувчилик касбини шарафлаб келаётган хонадонлар кўпайди, — дея маслаҳат солди район халқ таълими инспектори Машкура Ғуломовна Ғуломова ўзининг ҳамкасбларига,— бундай сулолалар бошқа вилоятларда ҳам бор. Шундай оилалардан иккитасини учраштирсак, уларнинг ҳаёт йўллари, фаолиятлари ҳақида давра суҳбати қурсак дегандим.

Ҳар йили нишонланадиган анъанавий байрам — Ўқитувчилар кунига мўлжалланган бу учрашув сулолаларнинг тажриба алмашишлари жиҳатидан муҳим аҳамият касб этарди. Район халқ таълими бўлими мудири Абдулаҳад Йўлчиев ва шу учрашувни ўтказишга аҳд қилган 14-ўрта мактаб директори Шоҳида Тўлагановалар таклифни қўллаб-қувватладилар.

Шундан сўнг Бухоро вилоятининг Ғиждувон районидаги 23-ўрта мактабда 44 йил давомида математикадан дарс берган Қудрат Фозилов ва унинг муаллимлик қилаётган ўғил-қизлари Тошкентга мулоқот даврасига таклиф этилдилар.

Акмал Икромов районидан эса бу учрашувда 50 йилдан бери математикадан дарс бериб келаётган Абдуқосим Нурмуҳамедов оиласидаги зиё таратувчилар иштирок этдилар.

Давра гавжум эди. Бу тадбирда қатнашаётган райондаги барча мактабларнинг директорлари, малакали ўқитувчилари сулолалар мулоқоти чинакам байрамга айланганига гувоҳ бўлдилар. Учрашувнинг тантанали қисмидан сўнг икки вилоят математиклар оилалари ўртасида фикр, тажриба алмашинди.

— Фарзандларим, менинг изимдан бориб математика ўқитувчилари бўлиб етишганликларидан беҳад хурсандман ва бахтиёрман,— деди Қ. Фозилов,— сизнинг даврангизда ўтирган ўғлим Шавкатжон 21 йил, Нормурод — 15 йил, қизларим Роҳила, Моҳила, Муҳибахонлар 10—16 йилдан буён математикадан ёш авлодга билим бериб келмоқдалар. Улар турли мактабларда ишлашади. Ҳаммаларининг хизматларидан хурсандман.

Меҳнат фахрийси Қудрат ака ўз ҳаёт йўли, орттирган тажрибалари ҳақида сўзлаб берганидан сўнг фарзандлари гапирдилар.

Навбат бутун ҳаётини халқ таълими ишига бағишлаб юксак обрў-эътибор орттирган Абдуқосим акага келди. Бу отахон ҳам қизлари Гулнора, Мавжуда, Мавлуда, Ҳолида ва ўғиллари Тўлқинжонлар математика илмини эгаллаганликларини фахр билан сўзлаб бердилар. Айниқса Гулнорадаги ўқитувчиликка хос истеъдодни таъкидлаганлари ҳолда унинг ташкилотчилик қобилиятини ҳам қайд этдилар. Ҳозирги пайтда бу малакали муаллима Тошкентдаги 265-ўрта мактаб директори сифатида амалга ошираётган ишлар ҳақида ҳам ҳикоя қилдилар.

Сулолалар учрашуви ҳар қандай расмиятчиликдан ҳоли бир ҳолда дўстона, самимий ўтди. Икки оила ўртасидаги ҳамкорлик давом этадиган бўлди.

Шу куни мулоқотга келганлар мактабнинг араб тилини ўрганиш, тикувчилик ҳунарини эгаллаш ва турли спорт тўгараклари аъзолари билан суҳбатлашдилар.

Машкура АБДУМУМИН ҚИЗИ.

● *Ғалаба маълумоти изидан* ●

ҲИММАТИНГИЗГА БАЛЛИ, ПАХТАКОРЛАР!

МЕҲНАТГА яраша ҳирмон уйилди. Ғалаба ноҳиясидаги «Коммунизм» шўро хўжалиги пахтакорлари бизга йиллик режаларини бажарганликлари ҳақида хушхабар етказишди. Улар ҳузурига ошиқдик. Мақсадимиз ҳам аниқ. Биринчидан, уларнинг қўлга киритган улкан ютуқлари билан қутлаш бўлса, иккинчидан уларга озгина бўлса-да, маънавий мадад бера оламизми, деган ният йўқ эмасди.

Хўжалик далаларидамиз. Режа ортиғи билан бажарилганига қарамасдан ҳали ҳосил кўп, йиғим-терим эса авжида. Бир томонда эгатларга кетма-кет тушган машиналар бункерларига «оқ олтин»ни қордек ёғдираётган бўлса, иккинчи пайкалда этак тақиб олган одамлар пахта термоқдалар.

— Ер сийлаганни сийларкан,— дейди хўжалик бош агрономи Узоқ ака Мажидов.— Биринчи теримдаёқ режа бажарилди. Асосий ҳосилни техника кучи билан тўпладик. Қўл теримчилари ҳам бўш келишмади. Шу кунгача ҳосилдорлик гектаридан 27 центнердангa тўғри келди. Яна бир зўр берсак 30 центнерга боради.

Пахтазордан гувиллаб чиқиб келган терим агрегати бункерини тележкага тўғрилаб, тўкишга шайланди. Биз фурсатдан фойдаланиб, механик-ҳайдовчи Маҳамад ака Бердиқуловни суҳбатга тортдик.

— Ишларим чакки эмас, кунига 12—13 тоннадан ошириб пахта теряпман. Шу кунгача уйган хирмоним 185 тоннага етди. Яна 15 тонна териб бермоқчиман. Унинг ишига омад тилаб бригадир Қаршибой Рўзматов ҳузурига бордик.

— Режани бажаришга борйўғи икки ҳафта вақт кифоя қилди,— дейди у мамнуният билан.— Эл хирмонига 320 тонна пахта топширдик. Ҳисоб-китобимизча яна 40 тоннадан кўпроқ «оқ олтин» териб беришга аҳд қилганмиз.

Пайкалларда пахта тераётган теримчилар ишини кузатар эканмиз «қўлинг дард кўрмасин, пахтакор» деймиз.

Дарвоқе, бригадада илғорликни қўлдан бермай келаётган Ҳакима Назарова, Ноила Боқиева, Машкура Қурбонқулова каби теримчилар кунига 100—110 килограммдан пахта теришиб, барчага ўрнак бўлмоқдалар.

Хўжаликнинг Шоди Юсупов етакчилик қилаётган бригада далаларида ҳам иш қизғин. Деҳқонлар бу йил 90 гектарда пахта етиштирдилар. Режадаги 244 ўрнига 260 тонна «оқ олтин» топшириб, хўжаликда биринчилардан бўлишди. Теримчи қизлардан Ойкарам Эрматова, Турсуной Шаропова, Рихсинисо Мандановалар бригаданинг зафар қучишида муносиб улуш қўшдилар. Хўжалик пахтакорлари ҳар қанча ғурурланса арзийди. Чунки йил бўйи тер тўкиб қилинган меҳнатнинг баракаси бугун кўринди. Давлатга 3694 ўрнига 3701 тонна пахта топширилди. Ёки йиллик режа 18 иш кунида бажарилди. Бир сўз билан айтганда, хўжалик деҳқонлари ишни баҳамжиҳатлик билан ташкил қилдилар. Ҳосилнинг 95 фоизи терим машиналари бункерларидан тўкилди. Мавжуд 33 та ХНП-1,8 маркали икки қаторли терим агрегатлари тўхтовсиз ишлатилди. Уларнинг бир маромда ишлашини таъминлашда катта механик Умар ака Туропов бошлиқ усталар гуруҳи фаолият кўрсатишди.

— Ҳар бир ишнинг муваффақияти далада ишлаётганларга боғлиқ,— дейди шўро хўжалиги директори Абдусобит Ҳасанов.— Фақат уларга шароит яратиб бериш керак. Шунинг учун ҳам илғорларни моддий рағбатлантиришга алоҳида эътибор бердик. Мавсумда режани биринчи бўлиб бажарган бўлим пахтакорлари учун 2 минг сўм, 2-ўрин учун —1,5 минг, III-ўринни эгаллаган бўлимга 1000 сўм миқдорида пул мукофотлари белгиланди. Бош мукофотни 4-бўлим қўлга киритди. Бундан ташқари механик-ҳайдовчилар учун махсус мукофотлар таъсис этилди. Ўз агрегатларида 100 тонна ва ундан ошириб терган механик-ҳайдовчиларга 150 сўмдан 200 сўмгача пул мукофотлари жорий қилинди. Кунлик суръатни оширишда яхши кўрсаткичларга эришган механизаторларга ҳам қимматбаҳо совғалар берилиши хирмонга барака киритмоқда.

Ўз навбатида қўл теримчиларнинг меҳнати қадрига ҳам етилди. Айниқса, ноҳия матлубот жамияти ходимлари томонидан уюштирилган кўчма савдо дўконлари ҳам мавсум давомида вақти-вақти билан пахтакорлар ҳузурида ҳозиру нозир бўлдилар. Терим иштирокчилари бу кўчма дўконлардан катталар ва болаларнинг иссиқ кийим-кечаклари, кундалик эҳтиёж учун зарур моллар, озиқ-овқат маҳсулотларини харид қилиш имкониятларига эга бўлдилар. Меҳнат унумдорлигини ошириш мақсадида далада 2 маҳал иссиқ овқат қилиб берилди. Терилган пахтани юклаш, ташишда иштирок этганлар ҳам меҳнатига яраша тақдирландилар.

Ҳа, хўжаликнинг қисқа муддатларда маррага етиши бежиз эмас, албатта. Пухта ва аниқ тадбирларнинг амалда жорий этилганлиги самарадорликни оширишда қўл келди. Директорнинг таъкидлашича, шу кунгача уйилган хирмоннинг ўзидан 10 миллион сўмдан ортиқ даромад кўриш кўзда тутилмоқда. Бу гектаридан 8 минг сўмдан даромад қилинади, демак.

Балли, азаматлар! Мустақил жумҳурият хирмонини бунёд этишда сиз заҳматкаш, жўмард, илғор пахтакорларнинг ҳам хизматларингиз беқиёсдир.

Х. ШАФОАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

● *Вилоят прокуратурасида*

Қонунсиз хатти-ҳаракатларга зарба берайлик

ВИЛОЯТ прокуратураси ҳуқуқ-тартибот ҳамда назорат органлари билан ҳамкорликда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш, сақлаш, уларнинг талон-торож қилинишига қарши курашиш, жумҳуриятимиз Президентининг қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада ривожлантириш юзасидан чиқарган Фармонлари бажарилишини таъминлаш юзасидан бир қатор жиддий ишларни амалга оширмоқда. Текшириш якунлари вилоят халқ хўжалигидаги аҳвол ҳамон ташвишли эканлигини, айниқса бозор соҳасида хўжасизлик ҳукм сураётганлигини кўрсатди. Хўжалик, шартнома алоқалари, ижрочилик интизомининг бузилганлиги озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш даражасини кескин даражада пасайтириб юборди. Кейинги ойларда озиқ-овқатнинг деярли барча турлари анқонинг тухумига айланди, нархлар осмонга кўтарилиб кетди. Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашдаги узилишлар натижасида колхоз бозорларидаги нархлар ҳам ўсиб бормоқда.

Хўжасизлик, ўғирликлар, суиистеъмоллар, давлат интизоми бузилишлари ҳам аҳволни қийинлаштирмоқда. Фикримизнинг исботи учун фақат шу йилнинг биринчи ярмида 117,9 минг сўмлик маблағ қонунсиз сарф этилганлиги, шу жумладан, 42,7 минг сўмлик камомат аниқланганлигини айтиш кифоя. Шу билан бир қаторда колхоз-совхозлар, хўжаликлараро корхоналарда мол ва парранда бош сонининг қисқартириб юборилганлиги, чорва моллари нобудгарчилигига йўл қўйилганлиги давлатга 95 минг сўм зиён келтирди. Агросаноат комплекси соҳасида қонунчиликни бузиш ҳоллари газак олиб кетмоқда. Вилоят прокуратура органлари фақатгина шу текширишнинг ўзидагина маҳаллий кенгашлар ижроия қўмиталари, хўжаликларнинг раҳбарларига 29 та қонунсиз ҳуқуқий акт бўйича протест киритдилар, 15 нафар мансабдор шахс огоҳлантирилди. Ички ишлар органлари 135 та майда ўғирликнинг олдини олдилар, айбдор шахслар маъмурий жазога тортилдилар, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўғирлаш ҳоллари юзасидан жиноий ишлар қўзғатилди. Масалан, Бекобод район ички ишлар бўлимида «Далварзин» совхози бригада бошлиғи М. Раҳматов тергов қилинмоқда. Калинин район ички ишлар бўлими фуқаро А. Сайфуддинов жиноий иши юзасидан терговни тугатди. У Еттисой шаҳридан келган А. Қаршибоевга 13 тонна картошкани сотишга уринган.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўғирлаш ҳодисалари Бўка, Оҳангарон, Тошкент сингари бир қатор районларда ҳам аниқланди. Мустақил Ўзбекистонимизда мамлакатимизнинг бошқа регионларига нисбатан аҳволимизни янада яхшилаш мақсадида аҳолини арзон озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш биринчи ўринга қўйилаётган ҳозирги кунларда ўзбошимчалик билан иш тутаётганларнинг қилмишларига тоқат қилиб туриб бўлмайди. Афсуски, баъзи хўжалик, агросаноат корхоналари, назорат органлари раҳбарлари қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш, сақлаш ҳаётий эҳтиёжларимизни таъминлашнинг муҳим омили эканлигини ҳали тўлиқ тушуниб етмаяптилар, маҳаллий кенгашлар ижроия қўмиталари эса бу билан ҳамон муроса қилиб келмоқдалар. Масалан, алоҳида танлаб ўтказилган текшириш якунларида Пискент районидаги «Гулистон» колхози (раиси Қ. Умаров), Чиноздаги «Ўзбекистон 30 йиллиги» колхози (раиси Э. Жонтелеев), Оққўрғон районидаги «Ленинизм» ва «Партия XXII съезди» колхозлари (раислари Ж. Азимов ва М. Жониқулов), Қуйи Чирчиқ районидаги Волков номли ва «Ўзбекистон беш йиллиги» совхозлари (директорлари Д. Асилбеков ва С. Султонбековлар) ва бошқа бир қатор хўжаликларда қишлоқ хўжалик экинларини йиғиштириш ва сақлаш ишларига масъулиятсизлик билан ёндошганликлари маълум бўлди. Дон қабул қилиш ва сақлаш омборлари қайта таъмирга муҳтож, шамоллатиш мосламалари йўқ, дераза, томлари ярқсиз, ёнғин хавфсизлиги қоидаларига жавоб бермайди. Келтирилаётган дон тўғридан тўғри ерга тўкилмоқда ва оқибатда қимматли ҳосил нест-нобуд бўлмоқда. Бундан ташқари, омборларда ҳосилни ўғирлаб кетиш ҳолларига қарши чора-тадбир кўрилмаган.

Баъзи хўжаликларда дон сақлаш қонун-қоидаларига мутлақо эътибор берилмайди. Масалан, Оҳангарон районидаги «Оҳангарон» совхози (директори У. Иброҳимов)да буғдой шундоққина арпа ёнига тўкиб қўйилган. Унинг ёнида эса ярқсиз дон сақланмоқда, у уруғликка салбий таъсир кўрсатиши мумкинлиги ҳеч кимнинг ҳаёлига келмайди. Текшириш ўтказилган куни ана шу ярқсиз дон аҳолига тарқатилаётган эди. Юқорида айтиб ўтилган камчиликлар бўйича прокуратура органлари хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутасаддиларини огоҳлантирдилар, маҳаллий кенгашлар ижроия қўмиталарига тақдимномалар киритдилар.

Ўтган ярим йил мобайнида вилоят агросаноати тармоқларида ишлаб чиқаришга алоқаси йўқ харажатлар туфайли келтирилган зиён 103 минг сўмни ташкил этди, айбдор шахслардан келтирилган зиёнлар ундириб олинмади. Айни пайтда эса шаҳар, район прокуратуралари колхоз ва совхозлар, агросаноат комплексининг бошқа корхоналари фойдасига 372,9 минг сўм ундириб олиш тўғрисида вилоят судига 130 та даъво йўлладилар. Хўжаликларнинг раҳбарлари зарарни қоплаш юзасидан тегишли чоралар кўрмасдан, ҳужжатларни прокуратура органларига юбораверадилар. Масалан, Бўка район агросаноат уюшмаси (раиси Р. Ёқубов, юрист-маслаҳатчи М. Ҳожиев) маъмурияти моллар бош сонини камайтириб, мажбурий гўштга топшириш натижасида давлатга 34,3 минг сўмлик зиён келтирган «Партия XIX съезди» ва Ҳамза номли колхозларнинг раҳбарлари ҳамда масъул шахсларига нисбатан моддий жиҳатдан чоралар кўрмасдан бу ишни район прокуратурасига ҳавола этиб қўя қолдилар. Район прокуратураси даъвоси бўйича Ҳамза номли колхоздан 1000 сўм, «Партия XIX съезди» колхозидан 1320 сўм ундириб олинди. Тошкент район прокурори давлатга етказилган 23,3 минг сўмлик зиённи ундириб олиш тўғрисида даъво киритди. Хўжаликларнинг айби билан бу зиён ўз вақтида ундириб олинмади.

Юқорида айтиб ўтилган кўнгилсиз ҳодисалар жойлардаги маҳаллий Кенгашлар масъул ходимларининг эътиборсизлиги, қонунга риоя этилишини етарли даражада таъминламаганликлари туфайли рўй берган.

Назорат кучайтирилгач...

ВИЛОЯТ прокурорининг буйруғи билан хизмат вазифаларини бажаришда намуна кўрсатганликлари ҳамда жиноятчилик, қонун бузилишларига қарши курашда эришган муваффақиятлари учун Янгийўл район прокурори, адлия маслаҳатчиси Равшан Акбарович Бекбоев ва Янгийўл шаҳар прокурори Тоҳир Каримович Шукуровларга ташаккурнома эълон қилинди. Шунингдек ана шундай эътиборга район прокурорининг катта ёрдамчиси, адлия кичик маслаҳатчиси Шокир Қодиров, Янгийўл шаҳар прокуратураси катта терговчиси, 1 класс юристи Абдуғаффор Абдураҳмоновлар ҳам сазовор бўлдилар.

Янгийўл район ҳудудида 10 та қишлоқ кенгаши, 10 та жамоа хўжалиги, 5 та шўро хўжалиги, 14 та автокорхона, 10 та қурилиш ташкилоти, 5 та завод ва фабрика, шунингдек кўплаб ташкилот, муассасалар жойлашган, аҳолиси 130 минг кишидан иборат. Прокуратуранинг 1989—1991 йилларга мўлжалланган комплекс режаси район кенгаши сессиясида тасдиқланган. Бироқ, шаҳар ва райoннинг ажралиши муносабати билан мўлжалланган режалар ўтган йили амалда бажарилмади. Шу йилнинг апрель ойида район прокурори ижроия қўмита комиссияси аъзолари билан учрашиб, бундан буён амалга ошириладиган ишлар хусусида гаплашиб олди.

Бугунги кунда белгиланган тадбирлар бажарилмоқда, жиноятчилик сабабларини ўрганиш ҳамда уларнинг олдини олиш борасида бир қатор ютуқларга эришилмоқда. Оғир жиноятларга қарши кураш ишлари икки марта муҳокама этилди, унинг натижалари идоралараро йиғилишда кўриб чиқилди. Ичкиликка қарши, фойдали меҳнат билан шуғулланмаётган шахслар ўртасида олиб борилган тадбирлар дуруст натижалар берди. Прокуратура уюшган жиноятчилик, фуқароларнинг шахсий мулкларини ўғирлаш ҳолларига қарши самарали курашмоқда.

Балоғат ёшига етмаган ўсмирлар тарбияси район прокуратураси диққат марказида турибди. Район прокурори Р. Бекбоев тарбияси қийин ўсмирлар билан шахсан ўзи шуғулланмоқда. У ана шундай ёшлар билан мунтазам равишда учрашиб, лозим бўлган ҳолларда уларнинг ота-оналари билан суҳбатлашиб, ёрдамлашмоқда. Ўтган йили балоғатга етмаган ўсмирлар ўртасида бирор марта ҳам жиноят содир этилмаганлиги олиб борилаётган тарбиявий ишлар самарасидир.

Жамоатчилик билан ишлаш мақсадида консерва, пахта заводлари, «Ленинизм», «Коммунизм», Ленин номли, Турсунқулов номли, «Партия XXI съезди» колхозлари, Энгельс номли, «Янгиобод» хўжаликлари, Усмон Юсупов номли комбинат, «Новомихайловка» қишлоқ кенгашида прокуратура ходимларидан 4 та гуруҳ тузилди. Пировардида районда жиноятчилик сезиларли даражада камайиб бормоқда. Масалан, оғир жиноятлар 39 фоиздан 26 фоизга қисқарди, жиноятчиликни очиш яхшиланди, ички ишлар бўлими томонидан тергов қилиниб, судга жўнатилган жиноий ишлар 68 фоиздан 89 фоизга кўтарилди, ярим йилликда қўшимча тергов ўтказиш учун қайтарилган ишлар деярли бўлмади, тергов муддатлари тезлаштирилди.

Райoннинг иқтисодий шароити прокуратура ходимлари олдига қишлоқ хўжалиги, корхона, ташкилот, агросаноат комплексида белгиланган қонунларнинг бажарилиши, чорва бош сонини сақлаш, озуқа, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, ёқилғи-мойлаш материалларидан самарали фойдаланишни таъминлаш каби муҳим вазифаларни қўймоқда. Ўтказилган текширишлар натижасида қонунни бузишларга барҳам берилди, айбдор шахслар жавобгарликка тортилди.

Район прокуратураси меҳнат қонунчилигига қатъий риоя этилишига алоҳида эътибор қаратмоқда. 39 та қонунсиз ҳуқуқий ҳужжатлар аниқланиб, эътирозномалар киритилди ҳамда уларнинг барчаси қаноатлантирилди. Шу йилнинг ўзида район прокурорининг бир ёрдамчиси ҳиссасига 30 марта умумназорат тарзидаги текшириш, 25 марта тақдимнома киритиш ,15 нафар мансабдор шахсни маъмурий жавобгарликка тортиш ҳамда огоҳлантириш, 30 минг сўмлик зиённи ундириб олиш бўйича 21 та даъво тўғри келди. Прокуратуранинг 32 даъвоси кўриб чиқилди, 65 минг сўмлик зиён ундирилди.

Район прокуратураси барча ишларини ошкора тарзда олиб бормоқда, маҳаллий матбуотда ва радиоэшиттиришдан самарали фойдаланмоқда. Меҳнаткашларнинг фикрини билиш мақсадида давра суҳбатлари ўтказиш анъанага айланди, меҳнаткашлар ўз иш жойларида қабул қилинмоқда, меҳнат жамоаларига ҳуқуқий ёрдам кўрсатилмоқда.

ЯНГИЙЎЛ шаҳар прокуратураси зиммасида ҳам оғир ва шарафли вазифалар бор. 70 минг аҳоли, 12 йирик корхона, 4 та қурилиш ташкилоти бўлган шаҳарда жиноятчиликнинг олдини олиш, меҳнат жамоалари билан суҳбатлар ўтказиш, қонунларга риоя этилишини таъминлаш осон иш эмас. Лекин ана шу оғир вазифани шаҳар прокуратурасининг оз сонли ходимлари муваффақиятли бажариб келишмоқда.

Шаҳар прокуратурасида қонунчиликка риоя этиш, жиноятчиликнинг келиб чиқиш сабаблари чуқур таҳлил қилинади. Корхона, ташкилотларда қонунчиликнинг бузилиш ҳоллари алоҳида ҳисобга олиб борилади, бу масала ҳуқуқ-тартибот органлари идоралараро мувофиқлаштирувчи йиғилишида муҳокама қилинади. Ўтган йили ҳамда 1991 йилнинг шу давригача меҳнат жамоаларига 29 та ахборот юборилди. Янгийўл биохимия заводи, «Лаззат» ишлаб чиқариш бирлашмаси, ёғ-мой комбинатида ана шу меҳнат жамоалари аъзолари томонидан жиноятлар содир этилганлиги, қонун бузилганлиги тўғрисида шаҳар прокуратураси ахборотлари муҳокама этилди, тегишли тадбирлар ишлаб чиқилди.

Қонунчиликка риоя этилишини таъминлаш мақсадида давлат инспекцияси, назорат-тафтиш органлари маълумотлари доимий равишда ўрганиб борилади, фуқароларни ижтимоий ҳимоялаш, шаҳарнинг санитария ва экология аҳволига ҳам жиддий эътибор берилади, ана шу масалалар юзасидан мутахассислар ўтказган текшириш якунлари натижаларига қараб прокуратура ўз чора-тадбирларини белгилайди. Ўтган йили турли корхона ва ташкилотларга 37 та тақдимнома киритилди.

Шаҳар прокуратураси ташаббуси билан жиноятчилик ва қонунчиликка риоя қилинишининг аҳволи, жамоатчиликнинг фаоллигини кўчайтириш масаласи шаҳар партия комитети кенгайтирилган бюро йиғилишида, ижроия қўмита мажлислари, шаҳар кенгаши сессиясида муҳокама этилди. Сессияда вилоят прокурори А. Манноновнинг маърузаси тингланди.

Юқорида айтиб ўтганимиздек, 1989—1991 йиллар мобайнида белгиланган тадбирлар бажарилмади, прокуратура киритган тақдимномалар шаҳар ижроия қўмитасида ўз муддатида кўрилмади. Шаҳар прокурори ана шулар ҳақида шаҳар кенгаши президиумига ахборот киритди. Натижада аҳвол ўзгарди, режалар ўз вақтида бажарилди.

Тартиббузарлик ҳамда қонунга риоя этилишини муваффақиятли таъминлаш мақсадида бир қатор ишлар қилинди. Масалан, участка инспекторлари сафи кенгайганлиги, улар 24 маъмурий участкага бириктирилганлиги муносабати билан ана шу участкаларда яшовчи аҳоли паспортлари кўздан кечириб чиқилди. Бу ўз навбатида аҳоли сони ҳақида тўлиқ маълумот олиш, жиноятчилик ҳамда тартиб бузилишларига қарши самарали курашиш имкониятини берди.

Шаҳар ички ишлар бўлимида тергов ишларининг тўғри олиб борилиши устидан прокурор назорати ўрнатилганлиги натижасида судга оширилган ишлар 59 фоиздан деярли 80 фоизга кўпайди, тергов муддатлари қисқарди.

Шаҳар ва район прокуратуралари ўз фаолиятларини янада яхшилаш учун қонунчиликка сўзсиз риоя этилиши, жиноятларнинг тезроқ фош қилинишини таъминлаш борасида барча имкониятларни ишга соладилар, деб ишонамиз.

Э. ҚОСИМОВ.

● *Диққат, янгилик!*

«МАЪРИФАТНОМА» ДАРСИ

НЕЧА ўнлаб йиллар аждодларимиз ардоқлаб, меҳр қўйиб келган қатор анъаналару нафис асарларга диний тус бериб, уларни турмушимиздан четлатишга ҳаракат қилиб келдик. Ҳатто ёш авлод тарбияси учун муҳим манба бўлган «Қобуснома», «Лисон ут-тайр», «Қиссас ул-анбиё», «Ҳикматлар» каби кўплаб тарбиявий мавзудаги рисолаларга ўқув дастурларидан ўрин берилмади. Мактаб қўлланмаларига киритилгани ҳам тузум «чиғири»дан қайта-қайта ўтказилиб, мафкура «элаги»дан элаб, сўнг дарсликлардан жой олди.

Охир-оқибат қадимий. Шарқона тарбия усулларига путур етди. Бу эса ўз ўрнида маънавий соғлом авлоднинг шаклланишига салбий таъсир кўрсатди. Гарчи бироз кечикиб бўлса-да, ўз хатоларимизни тушундик. Уларни бартараф этиш учун курашга турдик. Таълим-тарбия масканлари ишларини яхшилаш йўлида қатор хайрли тадбирлар белгиланди. Хусусан, мазкур ўқув йили биринчи дарс соатининг «Навоий сабоғи» деб расман белгиланиши, «Одобнома» дарслари жорий қилиниши ана шу хайрли тадбирларнинг ибтидоси ҳамдир.

Пойтахтдаги Т. Умаров номли 99-ўрта мактабда юқори синфлар учун «Маърифатнома» дарсларининг йўлга қўйилганлиги кўпчиликка янгилик бўлди. Ўқувчилар авваллари ҳафтада бир кун ўқув-ишлаб чиқариш комбинати (УПК)га борар эдилар. У ердаги таълим натижалари қандайлиги маълум. 99-мактабдаги «Маърифатнома» дарслари ўқув ишлаб чиқариш комбинатидаги ўқишни бекор қилиш ҳисобига жорий қилинди. Эндиликда ўқувчилар икки гуруҳга бўлиниб, қизларга алоҳида, ўспиринларга алоҳида дарс ўтилади. «Маърифатнома» дарси шарқона тарбиявий дастурлар асосида олиб борилиб, унда муомала, меҳмон кутиш, ота-онага муносабат, каттага ҳурмат, кичикка иззат, рўзғор тутиш каби ибратли йўл-йўриқлардан билим бериш кўзда тутилган. Бу хайрли тадбирдан ўрнак олса арзийди. Биз вилоятимиздаги мактабларда ҳам шундай дарслар ташкил қилинишини жуда-жуда истар эдик. Ва бу ҳақда вилоят халқ таълими бошқармасидаги мутасадди ўртоқлар ҳам ўз муносабатларини билдиришларига ишонамиз.

Д. САИДОВ.

Суратларда: «Маърифатнома» дарсларидан лавҳалар. «Бодомзор» масжидининг имом-хатиби Абдулқодир Мардон ўғли ҳамда муаллима Марҳамат Тиллаева 9-синф ўқувчиларига сабоқ бермоқдалар.

Сураткаш **В. ТЎРАЕВ.**

МУШОИРА КЕЧАСИ

УЛУҒ бобокалонимиз Мир Алишер Навоийнинг жумҳуриятимиз бўйлаб ўтаётган юбилей тантаналаридан бири Ғалаба ноҳияси «Гул» қишлоғида бўлиб ўтди.

Бу тантана мушоира тарзида ўтказилди. Мушоиранинг асосий иштирокчилари Абу Али ибн Сино номли 4-мактабнинг «Меҳригиё» командаси ва Ҳ. Ниёзий номли 10-мактабнинг «Наво» командалари бўлишди. Мушоира иккала командаларнинг табрик сўзлари билан бошланди.

Команда иштирокчилари буюк мутафаккирнинг рубоий, ғазал ва ҳикматларидан ёд ўқидилар. Мушоира давомида «Меҳригиё» командаси аъзолари ўзларининг фаолликлари билан барчанинг олқишларига сазовор бўлишди. Айниқса, уларнинг миллий либосларни танлай билганликлари, саҳнада «етти гўзал» қиёфасида чиқишлари, Фарҳод образида кўринишлари барчани қувонтирди. Команда сардори Нафосат Элмуродованинг ижро этган классик қўшиғи ва «Муножот» рақси томошабинларга жуда манзур бўлди.

Мушоира сўнгида «Меҳригиё» командаси ноҳия халқ таълими бўлими томонидан биринчи даражали диплом ва шоирнинг «Сабъаи Сайёр» китоби билан, «Наво» командаси эса иккинчи даражали диплом ва Навоийнинг «Хамса» китоби билан тақдирландилар.

Фотима ТЎРАЕВА,
Ғалаба ноҳияси.

● *Футбол. Олий лига.*

«ПАХТАКОР» СПАРТАКЧИЛАРНИНГ ТУШИГА КИРАДИ...

Бутун чемпионат мобайнида армиячилар билан олтин медаль учун баҳслашган спартакчилар қийин аҳволда қолдилар. Тошкентдаги ўйин уларнинг тақдирини ҳал қилди, десак, муболаға қилмаган бўламиз. Энди улар «Пахтакор» билан бўлган ўйинни анчагача эсдан чиқара олмасалар керак. Биринчилик тамом бўлишига иккитадан учрашув қолганда МАСК спартакчилардан икки очкога ўзиб кетди ва энди карвонбошичиликни қўлдан бермаса керак.

«Пахтакор»нинг мухлислари бу ўйинни орзиқиб кутган эдилар. Чунки айнан шу учрашув «Пахтакор»нинг олий лигада қолиш-қолмаслик масаласига аниқлик киритиши лозим эди. Ҳали суюнишга эрта. Бироқ кечаги учрашувдан сўнг командамизнинг кучлилар қаторида қолиш имконияти 80 фоиз атрофидадир. «Пахтакор» сафарда қолган икки учрашувни бой берса ҳам, командамиздан ўзиб кетиш учун Владикавказнинг «Спартак» командаси сафардан икки очко олиб қайтиши, «Металлист» эса ўз майдонида уч очкони қўлга киритиши зарур. Харьковлик футболчиларнинг рақиблари «Металлург» ва МАСК эканлигини эътиборга олсак, бу учрашувлар «Металлист» учун қанчалик қийин кечишини тасаввур қилиш мумкин.

«Пахтакор» — «Спартак» ўйини ҳақида батафсил тўхталиб ўтирмаймиз. Миллионлаб футбол мухлислари «ойнаи жаҳон» орқали уни томоша қилган бўлишлари керак. Биз фақат учрашув қаҳрамони — Андрей Пятницкий ҳақида фикр билдирмоқчи эдик. Мавсум охирига келиб Андрей «очилди». Тошкентда бўлиб ўтган сўнгги уч ўйинда Пятницкий рақиблар дарвозасига беш тўп киритишга муваффақ бўлди. «Ишлаган тишлайди» деганларидек, у муносиб рағбатлантирилди ҳам. «Арарат» билан ўйиндан сўнг унга рангли телевизор топширилган эди. «Шахтёр» билан бўлган ўйиндан сўнг «Энг яхши ўйинчи» сифатида беш минг сўмни санаб олди. Кечаги учрашувдан сўнг эса шунчалик кўп совринлар топширилдики, уларнинг миқдори ҳақида гапириш мушкул.

Шу куни биринчиликда яна бир қанча учрашувлар ўтказилди. Мана уларнинг натижалари: МАСК — «Динамо» Мн — 3:1, «Металлург» — «Локомотив» — 3:0, «Спартак» Вл — «Металлист» — 1:0, «Арарат» — «Торпедо» — 0:0, «Динамо» К — «Черноморец» — 0:1, «Помир» — «Шахтёр» — 0:0.

МУСОБАҚА ЖАДВАЛИ

	Ў	Ю	Д	М	Т	О
1. МАСК	28	16	9	3	54—29	41
2. «Спартак» М	28	16	7	5	54—27	39
3. «Динамо» К.	28	12	9	7	41—32	33
4. «Торпедо»	28	11	10	7	33—19	32
5. «Черноморец»	28	8	16	4	36—24	32
6. «Динамо» М.	28	11	7	10	40—39	29
7. «Динамо» Мн	28	9	10	9	29—30	28
8. «Днепр»	28	9	10	9	29—31	28
9. «Арарат»	28	11	5	12	29—36	27
10. «Шахтёр»	28	0	14	8	30—36	26
11. «Металлург»	28	9	7	12	25—33	25
12. «Помир»	28	6	13	9	26—30	25
13. «Пахтакор»	28	8	7	13	34—42	23
14. «Спартак» Вл	28	7	8	13	30—40	22
15. «Металлист»	28	6	9	13	26—40	21
16. «Локомотив»	28	5	7	16	17—45	17

КИТОБХОНЛАР МАМНУН

Қибрай ноҳиясининг маданият бўлимига қарашли марказий кутубхона бўлимида китоб тарқатувчи бўлиб ишлаётган Умида Рўзматова хизматидан кўпчилик миннатдор. У кутубхоналар жамғармасини бойитиш билан изчил шуғулланмоқда.

Бундан ташқари марказий кутубхонанинг 47 та тармоқчасида [illegible]чилар, шоирлар билан учрашувлар ўтказиш, китобхонлик давраларини уюштиришда фаол иштирок этмоқда.

Т. ҚОДИРОВ.

●*Муҳарририятга мактуб*

ҚИБЛАГОҲИМИЗНИ ЭСЛАБ

АССАЛОМУ алайкум «Тошкент ҳақиқати» рўзномасининг муҳтарам ва жонкуяр ходимлари!

1991 йил 2 октябрь куни рўзномангизда босилган «Зиёвуддин Бобохонов кўчасидаги ўйлар» номи билан азиз қиблагоҳимиз суратлари қўшиб чоп этилган мақолани ўқиб, биз — у улуғ зотнинг фарзандлари ўта хурсандлигимиз рамзи сифатида ушбу миннатдорчилик сўзларини ёзмоқдамиз:

Аввало ушбуни чоп этган муҳарририятга ва мақола муаллифи Дилмурод Саидовга ташаккуримизни изҳор этамиз. Дарҳақиқат, «Юк кўтарган юзага чиқар» деганларидек, бизнинг волиди меҳрибонимизни ҳам эслаб, ёдга олувчилар борлигидан миннатдормиз. Чунки у зот Ислом дини юртимизда қатағон қилинган бир даврда Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари сафларини бирлаштириб, марҳум бувамиз Эшон Бобохон ибн Абдулмажидхон билан биргаликда Диний идора ташкил этишда фаол иштирок этганлар, шу идорани 1943 йилдан умрларининг охиригача бошқарган, дунё мусулмонлари билан дўстона алоқалар ўрнатган ва мустаҳкамлаган эдилар.

Дунё кезиб, ватанпарварлик бурчларини камокон адо этиб, юзлаб диний арбоблар тарбиялаб, мадрасаю-маъҳадлар очиб, барчани бирликка чорлаб, 1982 йили 75 ёшларида дунёдан кўз юмдилар.

Марокко қироли қиблагоҳимиз 60 ёшга тўлганларида мамлакатнинг энг юқори орденининг биринчи рақамини волидимизга тақдим этган. Шунда дунё мухбирларига берилган интервью вақтида, қирол Ҳасан II уларга нега шу орденнинг биринчисини бошқа араб дунёсидаги муфтийларга эмас, балки совет муфтийси Зиёвуддинхон Бобохоновга берилганини шарҳлаб: «Мусулмон мамлакатларида ҳар ким ҳам муфтий бўлиши мумкин. Аммо Ислом қатағон қилинган ва ғайридинлик ўта авжига чиққан бир мамлакатда Ислом байроғини баланд кўтариш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келмайди. Муфтий Зиёвуддинхон бу ишни муваффақият билан олиб бораяпти», — дегани диққатга сазовордир.

Минг афсуски, кейинги икки-уч йил давомида волидимиз ўзлари тарбият этган, қўллаб-қувватлаган ёш шогирдлар Диний идора раҳбариятига келиб, ўз устозларининг номларини ҳеч бир тилга олмай, иложи борича, салаф устозларнинг обрўларини тўкишга, диний ишлар энди бошлангандек, фақат ўзларини мақташ билан овора бўлиб қолганликлари жуда аянчли бир ҳолдир.

Ҳолбуки, мақола муаллифи Д. Саидов айтганларидек, ёзаман десангиз достонларга сиғмас қиблагоҳимизнинг сифати ҳамидалари, ахлоқу одоблари, инсонларга нисбатан меҳру оқибатлари жўшқин дарё каби тўлиб-тошиб ётар эди. Етим-есирлар, бева-бечоралар ва кўнгли ярим дардмандлар қиблагоҳимизнинг энг яқин дўстлари эдилар. Аллоҳ таоло у кишига битмас-туганмас фаҳму фаросат ва зукколикни ато қилганди. Айниқса, ота-онага иззат-икром, меҳру-муҳаббат бобида ягона эдилар.

Аллоҳ таборака ва таоло азиз падари бузрукворимизнинг барча яхши ва эзгу амалларини ўзларига ҳамроҳ қилиб, ул зотга жаннати маъволаридан ато айлаган бўлсин.

Биз шундай серфазилат, қорию қурро инсоннинг фарзандлари ва яқин қариндошлари эканлигимиздан фахрланиб, у зотнинг номларига лойиқ бўлишга доимо ҳаракатда бўламиз, деб барча фарзандлари номидан катта қизлари

НАФИСАХОН БИНТИ ЗИЁВУДДИНХОН ҚОРИ.

Муҳаррир **Н. НАСИМОВ.**

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛУР

«САРАТОН» ФЕСТИВАЛИ

Муҳарририятдан менга «Саратон» номи билан ўтаётган Театрлар халқаро фестивали ҳақида ёзиш топширилганда мен у ҳақда ҳеч қандай тасаввурга эга эмасдим. Фестивалнинг жойлардаги тадбирларини бориб томоша қилганимда эса таажжубга тушдим. Франция, Голландия, Италия, Дания, Германияларнинг жамоалари намойиш этаётган чиқишлар жуда ғалати, уларни тушуниш қийин эди. Жамоа қатнашчиларининг баъзи «ғайри-табиий» ҳаракатлари кишини чўчитади ҳам. Лекин, шунга қарамай, фестиваль қатнашчилари Тошкент шаҳри бўйлаб бир ҳафта давомида кезиб юрдилар. Шаҳарликлар Карл Маркс кўчасида, ҳайвонот боғида, Талабалар шаҳарчасидаги дорилфунун майдонида, Пушкин номли боғда, «Чайка» кинотеатри, Авиасозлар маданият саройи, «Тошкент» меҳмонхонаси, Абул Қосим мадрасаси ёнатрофларида турли чиқишлар намойиш қилаётган жамоаларни кўриб, уларнинг олдиларига қўйилган қутиларга ҳайр-эҳсон ташлаб ўтган бўлсалар ажаб эмас. Ташлашгану, лекин нима учунлигини билишмаган. Ана шу хайр-эҳсонларнинг қаерга кетиши ва умуман фестиваль ҳақида гапириб беришни сўраб, фестиваль ташкилотчиси — «Маятник» Тошкент театр-студияси ходимларига мурожаат қилдик. Шундагина кўп нарса маълум бўлди. Кўпчилик ўзи учун қабул қила олмаган «кўча машшоқлари»нинг қанчалар саҳоватли ишга қўл урганликларини эшитиб хурсанд бўлдик ҳам.

«Саратон»нинг бу ҳайр-эҳсон акцияси биринчи бор Тошкентда бултурги йили ўтказилган эди. Шунда фестиваль қатнашчилари «Орол денгизи. Лойиҳа» деб номланган бу акцияларини яна давом эттиришга келишишганди.

Шундан кейин бу акция турли чет мамлакатларида ўтказилди. Тошкентда ўтказилган тадбир эса аслида бу йилги акциянинг ёпилиш босқичи ҳисобланади. Қатнашчилар ҳали Тошкентдаги фестиваль очилмасидан Орол денгизида бўлиб қайтишди. Ўзлари билан олиб келган дори-дармонлар, кийим-кечакларни Орол бўйидаги мактаблар, болалар боғчаларига топширишди. Сўнгра эса «Оролга ёрдам» фондига ўтказиш учун Тошкент шаҳри кўчаларида «сайр» қила бошлашди.

Франциянинг «Илотопи», Германиянинг «Лабо», «Зата», Даниянинг «Ден Бла Хест» каби таниқли жамоалари, италиялик машҳур комик-актёр Лео Бассилар кўчаларда балки ўзларича бундай чиқишлар уюштиришга, бунинг устига яна ҳайр-эҳсон сўраб олдиларига қутилар қўйишга уялган, одамларнинг «ғалати» қарашларига чидай олмаган бўлармидилар? Лекин саховатли ишга қўл урганликлари сабабли улар ҳеч қандай ноқулайликларни «сезмадилар». Фестиваль ўтган ҳафта якунланди, чет эллик меҳмонлар эса уйларига Тошкент сафаридан катта таассуротлар олиб, ўзларининг қилган ишларидан мамнун ҳолда қайтсалар ажаб эмас.

«Саратон»нинг рамзий мавзуни ўз ичига олган бир спектакли бор. У қаерда гастролда бўлинмасин, албатта, намойиш қилинади. «H2O+4 хоним» деб номланган бу спектаклда 4 қиз қатнашади холос. Спектакл сўнггида сувга ташна бўлган хонимлар маҳаллий аҳоли — кўчалардаги томошабинлардан сув сўрайдилар. Уларга мурувват кўрсатганлар саховатига идишларини сувга тўлдириб оладилар. Идиш тўла сув гастрол охиригача сақлаб қўйилади. Ҳар бир гастролдан кейин эса «қаҳрамон»лар Оролга ташриф буюришади. Ўша идишлардаги сувлар денгизга қўйилади. Албатта, улар тўккан сув билан Орол тўлиб қолмайди. Лекин фестиваль иштирокчилари бу билан «Тома-тома кўл бўлур» нақлини рамзий равишда намойиш қиладилар. Уларнинг матонатларига ҳам қойил қоласан, киши. Кўчаларда уларнинг қутиларига ҳам 10, 20 сўмлаб пул ташлашмагандир. Ўша пайтда ҳам «Тома-тома кўл бўлур» деб ўзларига сабр-бардош тилаб ўтиришгандир...

Шуларни ўйлар экансан, хаёлингга бир нарса келади. Мана шу саховатли тадбирни уюштирганлар, унда иштирок этганлар орасида (фестивал ташкилотчиси — «Маятник» театр-студиясидан ташқари) бизнинг маҳаллий жамоаларимиз йўқ. Ахир, бу Театрлар халқаро фестивалининг акцияси-ку! Нима, Оролнинг қутқарилиши бизга эмас, чет элликларга керак бўлиб қолдими? Ёки бизнинг жамоаларимиз чет элликлардан фарқли ўлароқ кўчаларда бундай юришга ор қилишадими? Ҳар ҳолда бу томонлар ҳозирча бизга қоронғу.

Шаҳноза **АБДУШОҲИДОВА.**

● **Суратларда:** уч кун давомида Пушкин номли боғда хайр-эҳсон йиғган голландиялик «Дог Трупп» гуруҳи.

Сураткаш **Д. АҲМЕДОВ.**

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

ҚОРЧАЛОНЛАР ДОИРАСИНИНГ ВАКИЛЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«ЧОРИ КО., ЛТД» ЯПОН ФИРМАСИ
ЎЗБЕКИСТОН САВДО-САНОАТ ПАЛАТАСИ
«ЎЗБЕКЛЕГПРОМ» ДАВЛАТ АССОЦИАЦИЯСИ

СИЗЛАРНИ

1991 йил 22—25 октябрда

«Тошкент-91. Машиналар ва ускуналар»

КЎРГАЗМАСИГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Кўргазма экспонатлари ичида: автомобиллар, геология-қидирув ускуналари, қурилиш машиналари, саноат ва маиший тикув машиналари, бичиш жиҳозлари, алоқа аппаратлари, аудио-видео техника, ташкилий техника, соатлар, мусиқа асбоблари бор.

Кўргазманинг иш вақти — соат 10 дан 18.00 гача.

Кўргазмага фақат таклифномалар билан кирилади.

МАНЗИЛИМИЗ: **Тошкент шаҳри, Энгельс кўчаси, 107-уй, Ўзбекистон халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси, «Ўзбекистоннинг экспорт имкониятлари» павильони.**

39-11-87, 39-11-80, 39-11-17 телефонлари бўйича Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси ва «Чори» фирмасининг Тошкентдаги ваколатхонасига — 41-41-77, 41-83-73 телефонлари орқали қўнғироқ қилиб, ўзингизни қизиқтирган ҳар қандай ахборотни олишингиз мумкин.

КЎРГАЗМАГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ!

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 22/X да **Алишер Навоий,** 23/X да **Афандининг беш хотини,** 24/X да **Юлдузли тунлар,** 25/X да **Зебунисо,** 26/X да **Унсиз фарёд** (премьера), 27/X да **Мирзо Улуғбек.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — 22/X да **Анқовлар чайқови,** 23/X да **Нурхон,** 24/X да **Кулги ва шодлик кечаси,** 25/X да — **Куёвлар конкурси,** 26/X да **Мусиқали комедиялардан саҳналар,** 27/X да **Мусиқали комедиялардан саҳналар.**

АБРОР ҲИДОЯТОВ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ДРАМА ТЕАТРИДА — 22/X да **Зиёфат,** 23/X да **Паранжи сирлари,** 24/X да **Майсаранинг иши,** 25/X да **Алдагани хотин яхши** (премьера), 26/X да **Кулги ва қўшиқ кечаси,** 27/X да **Фармонбиби аразлади.**

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти — 325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354, эълонлар бўлими — 325727.

● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 124. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 21.30. 44 минг нусха босилди.